

Izrada autorske kolekcije tekstilnih portreta

Kalfić, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:171467>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-25**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

IZRADA AUTORSKE KOLEKCIJE
TEKSTILNIH PORTRETA

LAURA KALFIĆ

Zagreb, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

DIPLOMSKI RAD

**IZRADA AUTORSKE KOLEKCIJE TEKSTILNIH
PORTRETA**

LAURA KALFIĆ, 011723780

Mentorica: prof. art. Koraljka Kovač Dugančić

Neposredna voditeljica: Marijana Tkalec, mag. ing. techn. text.

Zagreb, rujan 2024.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
Institute for Textile and Clothing Design

GRADUATION THESIS

**CREATION OF AUTHOR COLLECTION OF TEXTILE
PORTRAITS**

LAURA KALFIĆ, 011723780

Mentor: prof. art. Koraljka Kovač Dugančić

Direct manager: Marijana Tkalec, mag. ing. techn. text.

Zagreb, September 2024.

Opći tehnički podatci:

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 59

Broj slika: 79

Broj literaturnih izvoda: 34

Broj likovnih ostvarenja: 25

Članovi povjerenstva:

1. doc. art. Lea Popinjač, predsjednica
2. prof. art. Koraljka Kovač Dugandžić, članica
3. prof. dr. sc. Martinia Ira Glogar, članica
4. doc. art. Marin Sovar, zamjenik članice

Neposredna voditeljica: Marijana Tkalec, mag. ing. techn. text.

Datum predaje rada:

Datum obrane rada: 23.9.2024.

Zahvaljujem se svojoj mentorici prof. art. Koraljka Kovač Dugandžić i neposrednoj voditeljici, asistentici Marijani Tkalec na mentoriranju, korekcijama i strpljenju koje su imale za mene prilikom izrade diplomskog rada i cijelog studiranja. Posebno hvala mojim roditeljima, bratu, sestri i mome Mati te svim prijateljima i obitelji koji su uvijek vjerovali u mene i motivirali me kroz cijelo studiranje. Hvala za sve lijepe riječi, podršku, motivaciju i ljubav koju ste mi dali. Hvala i mojim inspiracijama, mojim trim velikim dušama koje nisu više sa mnom ali se nadam da me gledaju s nekog boljeg mjesta i da su ponosni na ono u što sam odrasla.

SAŽETAK:

U diplomskom radu obradit će se tehnike izrade tekstilnih portreta kroz povijest, koje će poslužiti kao inspiracija u kreiranju autorske kolekcije portreta. U teorijskom dijelu rada obradit će se teorija o portretima, stvaralaštvo pojedinih umjetnika koji su izrađivali ili izrađuju portrete s naglaskom na one koji koriste tekstil kao medij za stvaranje istih te opis korištenih tehnika i tekstilnih materijala. Također, obradit će se povijest prvog pojavljivanja i razvoja tekstila u kontekstu njegove primjene u području tekstilne umjetnosti. Eksperimentalni dio rada sastojat će se od autorske kolekcije tekstilnih portreta, uz opis ideja i razvoj koncepta, kao i tehnike izrade te analizu odabranih radova. Za realizaciju autorske kolekcije tekstilnih portreta koristit će se kombinirane tehnike ručnog rada i rada na šivaćem stroju: kombinacija vezenja, šivanja, zračne čipke, tekstilnog tiska i oslikavanja tekstila.

KLJUČNE RIJEČI: tekstilni portreti, šivanje, vez, zračna čipka, tisak, oslikavanje tekstila

SUMMARY:

The graduation thesis will deal with the techniques of making textile portraits throughout history, which will serve as inspiration in creating an author's collection of portraits. In the theoretical part of the paper, the theory of portraits, the creativity of individual artists who created or create portraits with an emphasis on those who use textiles as a medium for their creation, and a description of the techniques and textile materials used will be discussed. Also, the history of the first appearance and development of textiles in the context of its application in the field of textile art will be covered. The experimental part of the work will consist of the author's collection of textile portraits, along with a description of ideas and concept development, as well as production techniques and analysis of selected works. For the realization of the author's collection of textile portraits, combined techniques of handwork and work on a sewing machine will be used: a combination of embroidery, sewing, aerial lace, textile printing and textile painting.

KEYWORDS: textile portraits, sewing, embroidery, aerial lace, printing, textile painting

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. TEORIJSKI DIO	2
2.1.Povijest tekstila/ Tekstilna umjetnost	2
2.2. Tekstilni dizajneri koji su se bavili tekstilnim portretima:	3
A) CAYCE ZAVAGLIA.....	3
B) LISA KOKIN.....	6
C) LUKE HAYNES.....	8
D) NIKE SCHROEDER	10
E) ANA TERESA BARBOZA.....	12
F) KUMI YAMASHITA	14
G) GHADA AMER.....	16
3. TEHNIKE U TEKSTILNOJ UMJETNOSTI	19
3.1.Tehnika zračne čipke.....	19
3.2. Vezenje.....	20
3.3.Šivanje na stroju	21
3.4.Tisak.....	21
3.4.1.Tisak modelima/ Blok tisak.....	22
3.5.Oslikavanje tekstila	23
4. EKSPERIMENTALNI DIO	23
4.1.Detaljan opis ideje/ koncepta.....	23
4.2.Analiza realiziranih radova (određen broj likovnih radova, opis sastavnih elemenata i njihovi međuodnosi)	27
5. ZAKLJUČAK	43
6. LITERATURA.....	45
7. POPIS SLIKA S IZVORIMA	48
8. PRILOZI.....	50

1. UVOD

Pojam "tekstil" u današnjem vremenu predstavlja sva vlakna i proizvode nastale od njih bilo kojom tehnologijom obrade (tkanje, pređenje, pletenje, puštanje, ručni rad, čipka...) dok je izvorno pojam "tekstil" nastao iz latinske riječi *textare* što u prijevodu znači tkati. Gledajući prema tome pojam tekstila danas predstavlja sve linearne i ravne tekstilne proizvode i one proizvode nastale od njih. Proizvodnja tekstila poznata je, još od početka civilizacije, kao osnovna potreba zaštite čovjeka od hladnoće. Egipat bilježi korištenje materijala prirodnog porijekla poput vune, pamuka, svile i lana, a Kina bilježi proizvodnju svile 3000 g. pr. Kr. Svim tekstilnim artefaktima se mora pristupati izrazito oprezno kako ne bi došlo do oštećenja. Artefakti se restauriraju kako bi se dobili vjerni uzorci povijesnih tekstilija. Kod restauracije materijala važno je prvo odrediti sastav a zatim i sve ostale komponente kako bi se ispravno tretiralo bez oštećenja.¹

Umjetničke djelatnosti, koje u svojoj izradi koriste bilo kakva biljna, životinjska ili sintetička vlakna, smatraju se tekstilnim umjetnostima. Kroz povijest su se koristile razne tehnike ukrašavanja tkanina od veza i tkanja do pletenja i filcanja. Narodna umjetnost pripada području primijenjene umjetnosti pa s toga obuhvaća oblikovanje i uređivanje svih predmeta seoskih kućanstava poput zavjesa, namještaja, kao i odjeće i obuće, posuđa i tomu slično.² Ukrašavanje tekstila kroz povijest pa sve do danas se vidno razlikuje. Vidljiv je napredak razvojem čovjeka i njegovih otkrića. Odlika dizajna na začetcima je bila jednostavnost, korištenjem jedne ili dvije boje što se s vremenom promijenilo. Širi spektar boja i složenost samih uzoraka danas omogućava stvaranje bogatijeg dizajna. Materijali i tehnike koji su korišteni nekada, u pravilu se koriste i danas samo uz olakšanu nabavu i širu ponudu istih. Tekstil je postao materijal od kojega mogu nastati artefakti zbog česte, tako reći konstantne uporabe. Izrada tekstila često uključuje stvaranje sastojaka a onda to utječe i na složenost same realizacije. Pronalaženje rješenja za realizaciju složenih uzoraka i dizajna otkriva ljudsku kreativnost. Razvoj tekstila se isprepliće s razvojem tehnologije, rituala, poljoprivrede, trgovine ali i poklona, jezika,

¹ Rezić, I. *Historical Textiles and Their Characterization*. Cambridge Scholars Publishing. UK:Newcastle upon Tyne. 2022.

² -, -, zadnje uređeno: 28.6.2022., *Primijenjene umjetnosti: Tekstilne umjetnosti*, Wikipedia, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Primijenjene_umjetnosti#Tekstilne_umjetnosti, Pristupljeno: 26.6.2024.

umjetnosti i osobnog identiteta. Dizajn i stvaranje samog tekstila se može usporediti s pismom. Dizajniranje uzoraka na tekstilu, otiskivanje ili oslikavanje, čak i bojadisanje slično je ostavljanju pisanog traga na papiru. Različiti pristupi uređivanja tekstila zapravo mogu predstavljati različite vrste pisama.³ Povijesno gledano, prema zapažanjima umjetnika koji su muškarci, ženski je akt sveden na puko fizičko tijelo lišeno djelovanja.⁴

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Povijest tekstila/ Tekstilna umjetnost

Sama izrada niti i špaga se smatra prvom tekstilnom umjetnošću. Špage nastale za vrijeme gornjeg paleolitika oko 38000 g. pr. Kr. izrađivane su od perli nastalih iz kamena i zuba koje su se nizale na vinovu lozu, crijeva ili tetive životinjskog porijekla. Špage su korištene u svrhu pričvršćivanja kamenog oruđa na drvene drške. Razvijanjem čovječanstva proširio se izbor korištenih materijala pa se tako, osim loze, upotrebljava lišće vrbe i lipe a potom se upotrebljavaju lan i konoplja iz kojih nastaje lan, te kopriva, bambus, razno krojenje i kore. Nešto kasnije otkriven je dudov svilac. Lan se ne koristi samo kao vlakno pa se tako preradom lana može proizvesti ulje koje je vrlo pogodno za obradu tkanina otpornih na različite vremenske uvjete (npr. tkanina za jedra). Čovjek od uvijek ima osjećaj prema lijepome a dokaz tome su košare, kape i pokrivala, nastali različitim uvijanjem i obamitanjem špaga. Zabilježena su tri osnovna načina nastajanja špage: uvijanje, petljanje i ispreplitanje. Uz tri osnovna načina dizajn se obogaćuje uvođenjem drugih vrsta i različitih boja vlakana. Uvijanje niti se često naziva i lažnim tkanjem upravo zbog samog izgleda gotovog proizvoda koji podsjeća na tkane proizvode. Pretpostavlja se kako prvi dokazi o tkalačkom stanu dolaze još iz 6000 g. pr. Kr. iz Mađarske. Višebojni dizajni su dobiveni bojadisanjem vlakana prirodnim bojilima. Bojila su se dobivala iz različitih biljaka, zemlje te kora drveća. Vrlo važna stavka kod izbora bojila jest ta da vlakno mora prihvatiti bojilo. Zbog bolje postojanosti u bojila se dodaju posebne otopine kisele, alkalne ili neutralne. Prva prirodna bojila su bili murex,

³ Schoeser, M. World Textiles A Concise History. Thames & Hudson world of art. UK: London. 2003.

⁴ Tina Kim Gallery, -, 2024., Ghada Amer, Tina Kim Gallery, URL: <https://tinakimgallery.com/artists/44-ghada-amer/>, Pristupljeno 26.6.2024.

indigo i woad među kojima je najpoznatiji indigo. Od sva tri navedena bojila dobivaju se iznimno lijepi tonovi plave boje.⁵

Pored bojadisanja, za ukrašavanje tekstila koristi se i tisak. Tisak je najstariji postupak tekstilnog oplemenjivanja upravo zato što su prve poznate tekstilije bile tiskane a ne bojadisane.⁶ Povijest dizajna tiskanog tekstila seže unazad preko 4000 godina još u egipatske grobnice. U tim grobnicama su pronađene slike koje svjedoče kako je još i tada postojala odjeća s uzorcima. Također su pronađeni dokazi o postojanju sličnih tkanina i na području Euroazije. Te su tkanine najvjerojatnije bile oslikavane ručno, bez blokova i šablona. Iako je poznato da se upotreba blokova, za ručno otiskivanje uzoraka na tkaninu, pojavljuje još prije 2000 godina u Indiji, u isto vrijeme se pojavljuje slična tehnologija i u Kini. Tkanina je godinama bila glavni dio trgovačkih putova no proizvodnja tiskanog tekstila nije tako davno ušla u uži globalni posao. Europski dizajn tiska u početku nije bio kvalitetan kao azijski. Tek se u 18. stoljeću europski dizajn tiska približava kvaliteti uzoraka nastalih u Aziji. Napredak tehnologije na Zapadu nije uspio spriječiti utjecaj azijskog dizajna u europski. Primjetne su sličnosti u stilu i uzorcima. Dva su vrlo važna utjecaja na praksu kada je riječ o prošlosti dizajna tiska na tekstil:

- a) veliki dio novih dizajna je zapravo prilagođena verzija onog postojećeg, neki su čak temeljeni na uzorcima starim tisućama godina
- b) tehnologija korištena za ispis dizajna ostavlja velike učinke na samu praksu dizajniranja uzoraka i otisaka.⁷

2.2. Tekstilni dizajneri koji su se bavili tekstilnim portretima:

A) CAYCE ZAVAGLIA

Cayce Zavaglia je rođena 1971. godine u gradu Valparaiso u Chileu. Magistrirala je slikarstvo 1998. godine na Sveučilištu u Washingtonu, a diplomu bakalara slikarstva stekla 1994. godine na Fakultetu Wheaton. Američka je diplomirana slikarica koja otkivanjem konca počinje stvarati realistične portrete. U svom stvaralaštvu koristi se tehnikom veza i šivanja na tkanini. Umjetnica svoju karijeru započinje 2004. godine

⁵ Schoeser, M. World Textiles A Concise History. Thames & Hudson world of art. UK: London. 2003.

⁶ Dumbović, I. Tehnologija tekstilnog tiska. 1.dio. Visoka tekstilna tehnička škola Varaždin. Republika Hrvatska: Varaždin. 1973.

⁷ Russell, A. The Fundamentals OF Printed Textile Design. Ava Publishing. 2011.

izložbom *Women Only* u galeriji Suvremene umjetnosti Elliotta Smitha a već sljedeće godine se predstavlja s izložbom *About Faces: Portraits Past and Present* na Institutu umjetnosti i znanosti Staten Island. 2007. godine izlaže na Regionalnom povjerenstvu za umjetnost u Saint Louisu izložbu pod nazivom *Material Attitudes*. 2006. je jedina godina u kojoj umjetnica nije izlagala no od 2007. izlaže svake godine. 2008. godine je imala 3 izložbe: *As Others See Us: The Contemporary Portrait* u Muzeju i umjetničkom centru Brattleboru; *Summer Salon* i *PULSE* su izložbe izložene u galeriji Lyons Wier u New Yorku. 2009. godine izlaže na 5 izložbi u New Yorku, od toga su četiri bile u Galeriji Lyons Wier i jedna u Galeriji Nicolas Robinson. Galerija William Shearburn i Galerija Lyons Wier su galerije u kojima izlaže jako često. Izložbom *Multiple Stitches: Cayce Zavaglia* iz 2011. godine umjetnica otkriva svoj talent veza kada počinje stvarati izvanredne portrete uz pomoć konca i igle. Do sada je imala tri izložbe u 2024. godini: *Royal Academy, Summer Exhibition*, u Londonu; *EXPO Chicago* u galeriji William Shearburn u Saint Louisu; te *Month of She: Women of the Aspen Art* u hotelu Jerome u Aspen. Dobitnica je brojnih nagrada i priznanja a neke od njih su: *Great Rivers Biennial - Contemporary Art Museum St Louis* 2014. godine i *Washington University Sam Fox School of Design & Visual Arts - Award of Distinction* 2021. godine.⁸ Međunarodno je priznata umjetnica koja aktivno izlaže u galerijama i muzejima diljem svijeta. Njezina jedinstvena tehnika nizanja slojeva konca vezenjem rezultira stvaranjem izvanrednih realističnih portreta po kojima je postala prepoznatljiva. Jedna od zanimljivosti su obrnute slike u kojima zapravo prikazuje stražnju stranu izvezenih portreta, jer je to uglavnom strana koja se ne prikazuje i ne vidi.⁹

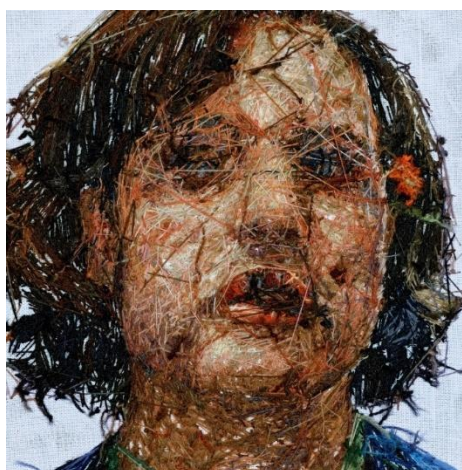
⁸Službena Web stranica umjetnice Cayce Zavaglia, URL: <https://www.caycezavaglia.com/resume>, Pristupljeno: 26.6.2024

⁹ Washington University in St.Louis, Cayce Zavaglia, Sam Fox School of Design & Visual Arts: Cayce Zavaglia, URL: <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98>, Pristupljeno: 26.6.2024.

Slika 1- (lijevo) *Martina*, 2015. Ručni vez: vuna na belgijskom lanu sa akrilnom pozadinom 13.5 x 10 inches.¹⁰

Slika 2- (desno) *Uncle Stevie*, 2015. Ručni vez: jednoslojni pamuk, vuna i svila na belgijskom lanu sa akrilnom pozadinom, 9 x 7 inches.¹¹

Slika 3- *Elly Verso*, 2001. Ručni vez: fina vuna na platnu

¹⁰ Washington University in St.Louis, Cayce Zavaglia, Sam Fox School of Design & Visual Arts: Cayce Zavaglia, URL: <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98> , Pristupljeno: 26.6.2024.

¹¹ Washington University in St.Louis, Cayce Zavaglia, -, -, *Sam Fox School of Design & Visual Arts: Cayce Zavaglia*, -, URL: <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98> , Pristupljeno: 26.6.2024.

B) LISA KOKIN

Lisa Kokin rođena je 1954. godine u Mineoli, New York. Diplomom za magistra postiže 1994. godine a bakalara 1989. godine na Kalifornijskom fakultetu za umjetnost i obrt u Oaklandu. Suvremena je umjetnica i učiteljica koja živi i radi u El Sobranj, Kalifornija. U svom stvaranju se često koristi reciklažom. Otpad koji nastane prilikom izrade jednog umjetničkog djela, umjetnica iskoristi za izradu drugog. Tako uspijeva dobiti iznimno detaljne radove koji pričaju svoje priče dok ujedno izbjegava nastanak otpada pa su ti radovi i ekološki odgovorni prema Zemlji. Kroz svoje radove najčešće provlači teme sjećanja, sociopolitičkih situacija i obitelji. Radove Lise Kokin se može pogledati diljem Amerike u umjetničkim galerijama i privatnim institucijama. Njezin rad je bio izložen u Nacionalnom muzeju žena u umjetnosti u Washingtonu, Kalifornijskom muzeju Oakland, Galeriji muzeja moderne umjetnosti San Francisca, Muzeju suvremene umjetnosti u San Diegu i New Yorkskom centru za književnu umjetnost. Kokin je bila predavačica na tri fakulteta te je vodila radionice u svom studiju u El Sobranju. Njezini se radovi nalaze u zbirkama Muzeja umjetnosti Sveučilišta Yale, Kalifornijskog muzeja Oakland, Muzeja umjetnosti Boise te mnogim drugim.¹²

¹²Lisa Kokin, *Los Angeles Modern Auction*, URL: <https://www.lamodern.com/artists/lisa-kokin/about> , Pristupljeno: 16.7.2024.

Slika 4- (lijevo) Party Hat Diabolique, miješani medij gumba, 55.5 x 27 x 1 inches, 2004.¹³

Slika 5- (desno) detalj

Inspiraciju za neke svoje radove pronalazi na fotografijama snimljenim od strane drugih autora. Fotografije koje prikazuju razne privatne događaje, poput godišnji odmora, studijskih portreta, društvenih rituala i slično, bude neku vrstu nostalgije i tuge kod autorice. Iako osobno ne poznaje ljude s fotografija, autorica ih nastoji oživjeti kroz svoju interpretaciju u radovima. To uspijeva tako što fotografije najprije izreže a potom ih ponovno spoji tehnikom prošivanja koncem. Većina fotografija dolazi bez ikakvih opisa i oznaka ali se na poledinama nekih mogu pronaći poneki opisi događaja ili osobe s fotografije. Upravo to umjetnici predstavlja izazov, da nepoznatim likovima stvori nove životne priče uz slobodnu interpretaciju i prikaz vlastitih emocija.¹⁴

¹³ Službena Web stranica umjetnice Lise Kokin, *Lisa Kokin: Button Work*, Lisa Kokin artis, URL: <https://lisakokin.com/buttonworks-one.html#!prettyPhoto> , Pristupljeno: 26.6.2024.

¹⁴ Službena Web stranica umjetnice Lise Kokin, *Lisa Kokin: Sewing & Alterations*, Lisa Kokin artis, URL <https://lisakokin.com/sewn-found-photos01#!prettyPhoto> , Pristupljeno: 26.6.2024.

Slika 6- (lijevo) Forget-Me-Not, miješani medij kolažiranje ušivanjem pronadenih fotografija, 51 x 35 inches, 2000¹⁵

Slika 7- (desno) Detalj

C) LUKE HAYNES

Luke Haynes rođen je 1982. godine u Americi.¹⁶ Završio je formalno obrazovanje iz umjetnosti i arhitekture na Cooper Unionu u New Yorku. Američki je arhitekt koji otkriva svoju ljubav prema tekstilu i šivanju te ju 2002. godine počinje usmjeravati na izradu tekstilnih portreta u obliku popluna, na taj način želeći proširiti spektar doživljavanja samih popluna.

¹⁵ Službena Web stranica umjetnice Lise Kokin, *Lisa Kokin: Sewing & Alterations, Lisa Kokin artis*, URL <https://lisakokin.com/sewn-found-photos01#!prettyPhoto> , Pristupljeno: 26.6.2024.

¹⁶Brooklyn Museum, "On My Bed #1 Tradition", *Brooklyn Museum*, URL: <https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/210165> , Pristupljeno: 17.7.2024.

“I am an architect turned Quilter. I come from a strong art and design background that informs my quilt work in a different way than is generally associated with quilting. I make quilts to discuss utility in aesthetics and because I like the tactile craft of constructing works out of fabric.” – Luke Haynes¹⁷

Sudjeluje u brojnim grupnim izlozbama poput: alt_quilts u Američkom muzeju narodne umjetnosti u New Yorku 2013. godine; Beyond The Bed Covers- A. I. R. galerija u Brooklynu; Quilting a Future u Kolumbovom muzeju umjetnosti u Ohiou 2023. godine i druge. Osim grupnih izlaže i sam, a neke od njegovih samostalnih izložbi su: izložba *Four Quiltmakers* u Muzeju umjetnosti Newark 2020. godine i izložba pod nazivom *Luke Haynes: Beauty and Function* u Velikoj galeriji Sveučilišta Auburn Alabama 2022. godine. Prepoznatljiv je po svojim inovativnim i kreativnim djelima u kojima kombinira tradicionalnu tehniku šivanja s modernim dizajnom stvarajući fotorealistične portrete koristeći samo tekstil.¹⁸ Svoj umjetnički način izražavanja, Luke Haynes opisuje kao “suvremeni sraz s tradicijom” što potvrđuje i način odabira materijala. Iako većinu materijala pribavlja u trgovinama polovne robe, umjetnik koristi i nove materijale. Tako uspijeva stvoriti poveznicu između materijala i metode izrade.¹⁹

¹⁷ Blue Spiral 1, LUKE HAYNES, *Blue Spiral 1*, URL: <https://bluespiral1.com/artist/1197-luke-haynes/cv?ppage=6> , Pristupljeno 16.7.2024.

¹⁸ Službena Web stranica umjetnika Luke Haynes-a, *Luke: About*, Luke Art, URL: <https://www.luke.art/about> , Pristupljeno: 26.6.2024.

¹⁹ Textile Curator, *Waking up the World to Contemporary Textile Art: Luke Haynes*, *Textile Curator*, URL: <https://www.textilecurator.com/home-default/home-2-2/lukehaynes/> , Pristupljeno: 26.6.2024.

Slika 8- (lijevo) A 27in x 27in quilt (ručno izradeni poplun od recikliranog materijala, sa apliciranim ručno izrađenim portretom Betty White u sredini)²⁰

Slika 9- (desno) [On my bed #3] (2010), 90 inches x 90 inches²¹

D) NIKE SCHROEDER

Nike Schroeder rođena je 1981. godine u gradu Hamburg, Njemačka.²² Diplomom bakalara Likovne terapije/ Likovne umjetnosti završila je na Sveučilištu primijenjenih znanosti u Ottersbergu, Njemačka 2009. godine. Berlinska je umjetnica sa trenutnim prebivalištem u Los Angelesu. Aktivna je umjetnica koja izlaže na brojim samostalnim i grupnim izložbama diljem svijeta, a posebno na području Los Angelesa, Belina i Hamburga. Do sada su se njezini radovi prikazivali u: Galeriji Walter Maciel, Los Angeles; Gudberg Nargel, Hamburg; Nadelwald, Berlin; Muzeju umjetnosti i povijesti, Lanchester, Glavnom muzeju, Los Angeles; Dječjem muzeju umjetnosti, New York; Umjetničkom projektu Paia, Mayi te mnogim drugim. U svome stvaranju kombinira tehniku veza sa oslikavanjem tekstila stvarajući detaljne portrete svojih prijatelja na osnovu već izrađenih

²⁰Službena Web stranica umjetnika Luke Haynes-a, *Luke: About, Luke Art*, URL: <https://www.luke.art/about> , Pristupljeno: 26.6.2024.

²¹Textile Curator, *Waking up the World to Contemporary Textile Art: Luke Haynes, Textile Curator*, URL: <https://www.textilecurator.com/home-default/home-2-2/lukehaynes/> , Pristupljeno: 26.6.2024.

²² ARTNET, Nike Schrouder, *Nike Schouder: Biografie, Artnet*, URL: <https://www.artnet.de/k%c3%bcnstler/nike-schr%c3%b6der/biografie> , Pristupljeno: 16.6.2024.

fotografija.²³ Umjetnica istražuje poveznicu između igle i tekstila izbjegavajući stroge oblike kako bi dobila što prirodnije rezultate. Ovaj način rada jako je blizak teksturiranoj ilustraciji te se smatra kako umjetnica uspijeva pomladiti umjetnost mode kao što su drugi prije radili heklanjem ili pletenjem.²⁴ Niti koje vise su osjetljive na strujanje zraka i kretanje oko njih što dodatno plijeni poglede dok se podloga smatra alatom njihovog držanja. Konac korišten u izradi je rayon. Rayon je glatki konac, visokog sjaja i slobodnog pada koji odlično izvršava svoju zadaću ostvarivanja interakcije s promatračem.²⁵

Slika 10- Shortstop, kolekcija fotografija snimljenih u kafiću Short stop. Fotografije izvezene u tekstilu te se na taj način omogućuje uređivanje, fotografije su onakve kakve jesu u originalu.

²³ Službena Web stranica umjetnice Nike Schrouder, *Nike Svrouder: about, Nike Schrouder*, URL: <https://www.nikeschroeder.com/about> , Pristupljeno: 16.7.2024.

²⁴ *Nike Schroeder takes needlework to a new style, Bligidy Blog*, URL: <https://bligidyblog.wordpress.com/tag/nike-schroeder/> , Pristupljeno: 26.6.2024.

²⁵ Službena Web stranica umjetnice Nike Schrouder, *Nike Svrouder: about, Nike Schrouder*, URL: <https://www.nikeschroeder.com/about> , Pristupljeno: 16.7.2024.

Slika 11- (lijevo) Detalj slike Shortstop

Slika 12- (desno) Happy (2014), 194 x 84 cms, akrilni i rajon konac na platnu

HAPPY je autoportret nastao prema fotografiji snimljenoj na autoricin 30.rođendan kao duhovita interpretacija izmiješanih osjećaja i stereotipa koji dolaze s godinama.²⁶

E) ANA TERESA BARBOZA

Ana Teresa Barboza rođena je 1981. godine u gradu Lima, Peru.²⁷ Diplomirala je slikarstvo na Umjetničkom fakultetu Ppinskog katoličkog sveučilišta u Peruu.²⁸ Peruanska umjetnica koja, uz pomoć igle i konca, uspijeva prikazati posebnu povezanost ljudskog tijela s prirodom, životinjama, emocijama i događajima u kojima sudjeluje. Inspiraciju za svoje radove pronalazi svuda oko sebe od iskustava, putovanja, prijatelja i

²⁶ Službena Web stranica umjetnice Nike Schrouder, *Nike Svrouder: about, Nike Schrouder*, URL: <https://www.nikeschroeder.com/about> , Pristupljeno: 16.7.2024.

²⁷ ARTLAND, *Ana Teresa Barbaroza: Artist biography, Artland*, URL: <https://www.artland.com/artists/ana-teresa-barboza> , Pristupljeno: 16.6.2024.

²⁸ Wordpress, URL: <https://paliashow.wordpress.com/2018/06/25/ana-teresa-barboza/> , Pristupljeno: 26.6.2024.

obitelji, do odjeće, knjiga i same prirode. Umjetnica stvara kolekcije radova tehnikama veza i šivanja prikazujući neke svakodnevne trenutke koje prolazi ali u isto vrijeme poistovjećuje se s promatračima. Kolekcije nose zanimljiva imena a još zanimljivije priče. Tako npr. Kolekcija pod nazivom *Animales Familiares*, a ujedno i njena prva kolekcija, strukturirana je oko ljudskog tijela koje je razrezano, dekonstruirano i dodatno ukrašeno pomoću tehnike vezenja koncem. Uz ljudsko tijelo na radovima se pojavljuju i životinje. Autorica postiže izvanredan rezultat prikazivanja granice između čovjeka i životinje, ljudskog i životinjskog, prikazujući koliko su oboje zapravo emocionalno blagi i nježni, a s druge strane opet i zvjerski. U kolekciji *Modos de Vestir* umjetnica koristi personifikaciju korištenjem odjeće u ulozi društvenih veza. Tako okuplja ljude stvarajući im osjećaj pripadanja i povezivanja unutar zajednica. Također otkriva i svoj način rada, odnosima tijela i odjeće te daje i savijete za krojenje. Može se pretpostaviti kako je umjetnica bila opsjednuta izgledom i tijelom što potvrđuje i kolekcija *Maquillaje (Make-up)* u kojoj je predstavljena žena sa i bez šminke.²⁹ Njezina djela su priznata i prikazuju se diljem svijeta od Perua, Bolivije i Argentine do Miamijsa, Madrida, Londona i Taipeija.³⁰

²⁹ Sukie, *The romantic embroidery of Ana Teresa Barboza Gubo, Le Fil Conducteur*, URL: <https://lefilconducteurinenglish.wordpress.com/2013/07/21/ana-teresa-barboza-gubo/> , Pristupljeno: 26.6.2024.

³⁰ America Latina, *Ana Teresa Barbaroza, America Latina Contemporaryand*, URL: <https://amlatina.contemporaryand.com/people/ana-teresa-barboza/> , Pristupljeno: 16.7.2024.

Slika 13- (lijevo) Ana teresa barboza –*Make up kolekcija, tehnika veza križića na metalu, 2 komada 17 x 25 cm, 2008*³¹

Slika 14- (desno) bvez na tkaninu, 4 komada 35 x 30 cm c/una, 2009³²

F) KUMI YAMASHITA

Kumi Yamashita rođena je 1968. godine³³ u gradu Takasaki, Japan.³⁴ Magistrirala je likovnu umjetnost 1999. godine u Školi umjetnosti u Glasgowu, Škotska, dok je diplomu bakalara likovne umjetnosti stekla na Fakultetu umjetnosti u Cornishu, Seattle. Svjetski je priznata, američka umjetnica Japanskog porijekla, koja živi i stvara u New Yorku, a dobitnica je brojnih nagrada i priznanja u svom području. Aktivna je u svome području te izlaže po galerijama i muzejima diljem svijeta. Izlagala je u: Muzeju umjetnosti Seattle; Muzeju Roswell; Memorijskoj dvorani Taipei Chiang Kai-shek; Esplanade- kazalište u Zaljevu, Singapur; galeriji Kent u New Yorku; galeriji Likovna fronta, New York; Nizozemski CODA muzej; Smithsonianovu nacionalnoj galeriji portreta; na Bijenalu u Liverpoolu i mnogim drugim. Umjetnica stvara u različitim medijima a najpoznatija je u području svjetla i sjene. Kroz svoju karijeru i iskustvo razvija vlastitu tehniku realizacije svojih radova. Tekstilne portrete izrađuje u više tehnika: tehnikom obamitanja jedne niti oko čavlića, tehnikom izvlačenja niti iz tkanine i tehnikom otiskivanja na tkaninu.³⁵ Za izradu tekstilnog portreta prema tehnici obamitanja (serija portreta *Constellation*) najprije fotografira modele u raznim pozama, potom skicira kompozicije kako bi se povezala s prostorom jer je on jedan od ključnih elemenata u stvaranju takve vrste umjetnosti. Za izradu ovih portreta koristi drvene ploče prebojane u bijelo, tisuće čavlića i jednu crnu

³¹ Službena Web stranica umjetnice Ane Terese Barboze, Ana Teresa Barboza: Maquillaje, URL: <https://www.anateresabarboza.com/p/maquillaje.html> , Pristupljeno: 26.6.2024.

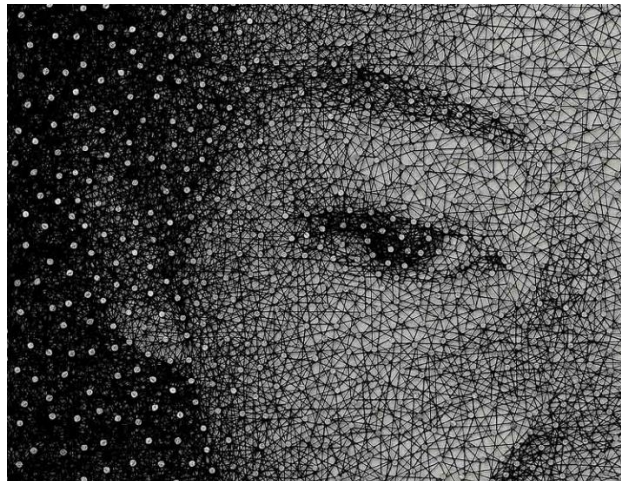
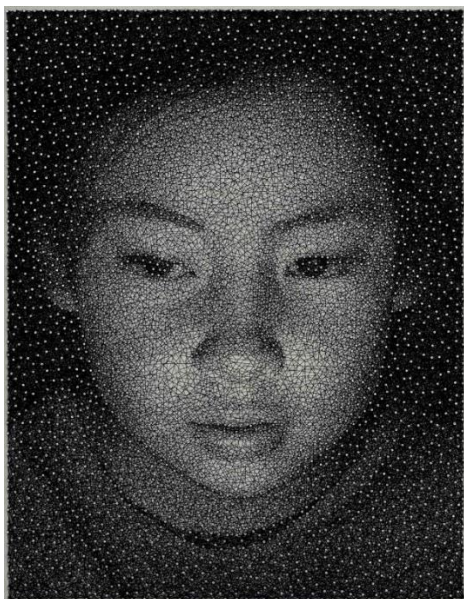
³² Službena Web stranica umjetnice Ane Terese Barboze, Ana Teresa Barboza: Maquillaje, URL: <https://www.anateresabarboza.com/p/maquillaje.html> , Pristupljeno: 26.6.2024.

³³ Službena Web stranica umjetnice Kumi Yamashite, Kumi Yamashita: About, Kumi Yamashita, URL: <https://kumiyamashita.com/about> , Pristupljeno: 26.6.2024.

³⁴ WIDEWALS, Kumi Yamashita, Widewals, URL: <https://www.widewalls.ch/artists/kumi-yamashita> , Pristupljeno: 16.7.2024.

³⁵ Službena Web stranica umjetnice Kumi Yamashite, Kumi Yamashita: About, Kumi Yamashita, URL: <https://kumiyamashita.com/about> , Pristupljeno: 26.6.2024.

neprekidnu nit pređe. Tamnije dijelove postiže gušćim namatanjem niti oko jednog čavlića.³⁶ *Mana* je naziv portreta njene nećakinje, nastao prema fotografiji.³⁷ Tehnikom izvlačenja komadića konca svjetlije boje iz tkanine autorica uspijeva prikazati kako i kod raspadanja može postojati nešto lijepo. Odnosno kako se poništavanjem jedne stvari u isto vrijeme može postići stvaranje neke druge stvari. Posljednja od navedenih tehnika izrade tekstilnih portreta u kojima se umjetnica koristi otiscima vojničkih čizama na posteljinu, stvarajući pri tome portrete djece.³⁸

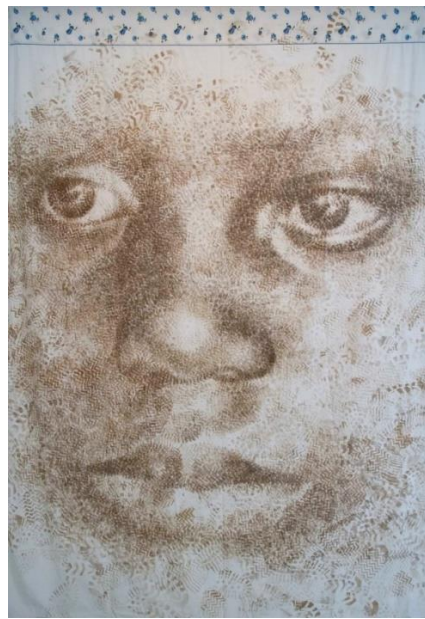
Slika 15- (lijevo) *CONSTELLATION - MANA no.2 2013, H39, W30.5, D3 cm, drveni panel, bradovi, pojedinačni konac za šivanje. (Privata kolekcija)*

Slika 16- (desno) detalj slike *Mana*

³⁶Kumi Yamashita, Wikipedia, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Kumi_Yamashita , Pristupljeno: 26.6.2024.

³⁷ *Portraits o fan Artist: Kumi Yamashita, National Portrait Gallery*, URL: <https://npg.si.edu/blog/portrait-artist-kumi-yamashita> , Pristupljeno: 26.6.2024.

³⁸ Službena Web stranica umjetnice Kumi Yamashita-e, *Kumi Yamashita: Portraits, Kumi Yamashita*, URL: <https://kumiyamashita.com/portraits> , Pristupljeno: 26.6.2024.

Slika 17- (lijevo) *WARP & WEFT - MOTHER no.2 2013, H38, W32 cm, Tkanina sa uklonjenim nitima*

Slika 18- (desno) *SOMEONE ELSE'S MESS, 1997, H240, W150 cm, Otisci vojničkih čizama na lanenoj plahti*³⁹

G) GHADA AMER

Ghada Amer rođena je 1963.godine u gradu Cairo, Egipat. Svoje diplome magistra i bakalara je stekla na Villa Arson Višoj nacionalnoj školi u Nici 1989. godine. Tijekom školovanja studirala je i u inozemstvu u Školi Muzeja likovnih umjetnosti u Bostonu 1987. godine. 1991. godine se seli u Pariz gdje završava postdiplomski studij na Institutu za napredne studije plastike. 1996. godine dobiva priznanje u Francuskoj i biva pozvana u Sjedinjene Američke Države za rezidenciju na Sveučilištu Sjeverne Karoline, Chapel Hill. umjetnica porijeklom iz Caira, sa sjedištem u New Yorku. Prepoznatljiva je po radovima nastalim rekonstrukcijom fotografija žena iz pornografskih sadržaja. Njezini radovi se nalaze u javnim zbirkama diljem svijeta poput Arapskog muzeja moderne umjetnosti u Dohi; Instituta za umjetnost u Chicagu; Muzeju umjetnosti Brooklyn;

³⁹Službena Web stranica umjetnice Kumi Yamashita-e, Kumi Yamashita: Portraits, Kumi Yamashita, URL: <https://kumiyamashita.com/portraits> , Pristupljeno: 26.6.2024.

Muzeju Guggenheim u Abu Dhabiju; Muzeju Samsung; Izraelskom muzeju u Jeruzalemu i mnogim drugim. Dobitnica je nagrade UNESCO-a na Venecijanskom bijenalu 1999. godine.⁴⁰ Svjetski je poznata umjetnica s osvojenim brojim priznanjima i nagradama. Umjetnica izostavlja provokaciju, pornografiju, grubost i površnost naglašavajući ženstvenost, feminizam, nježnost i sami identitet tih likova žena. Uspijeva postaviti nove uvjete za stvaranje feminističkog jezika slikarstva. Ključni trenutak Amerinog stvaranja, koji joj pomaže razviti vlastitu viziju unutar kreativnog slikarskog medija dogodio se za vrijeme studiranja kada joj je rečeno kako su određeni satovi slikanja konstruirani isključivo za muške studente. Vez kao vještina koja se i tradicionalno povezuje sa ženama i "ženskim poslom" savršena je tehnika za upotpunjavanje cijele priče. Ženski aktovi su kroz povijest tretirani kao prikaz samog fizičkog tijela no uvođenjem veza, kao intervencije na svojim radovima, umjetnica uspijeva prikazati nježnost i ženstvenost i odbaciti prvotnu feminističku teoriju o negiranju tijela u svrhu sprečavanja seksualizacije. Njezina djela ne prikazuju žene kao objekte i žrtve nego kao nezavisne subjekte s neotuđivim identitetima.⁴¹

U serija radova „*Women I Know*“ izrađuje portrete prema fotografijama poznatih lica, od pomoćnice, rođakinje, kolegice studentice joge i njene sestre. Uz te četiri žene dodaje i svoj autoportret te radi na širenju kolekcije. Umjetnica u svojim radovima prikazuje politički i društveni položaj žene u svijetu. Uz niti konca, u svojim radovima koristi tekst i figuraciju. U portrete postavlja tekstualne poruke a potom na njih slaže portrete te dodaje intervenciju vezom. Inspiraciju pronalazi u ženama, ženskom tijelu, stavovima, feminizmu, raznim umjetnicama i njihovim izjavama.⁴²

⁴⁰ Mariane Boesky Gallery, *Ghada Amer*, URL: <https://marianneboeskygallery.com/artists/33-ghada-amer/biography/> , Pristupljeno: 16.7.2024.

⁴¹ Tina Kim Gallery, *Ghada Amer*, URL: <https://tinakimgallery.com/artists/44-ghada-amer/> , Pristupljeno 26.6.2024.

⁴²Nadine Khalil, How Egyptian artist Ghada Amer has weaved an expression of feminism into her paintings, *The National News*, URL: <https://www.thenationalnews.com/arts-culture/art/how-egyptian-artist-ghada-amer-has-weaved-an-expression-of-feminism-into-her-paintings-1.1194045> , Pristupljeno: 26.6.2024.

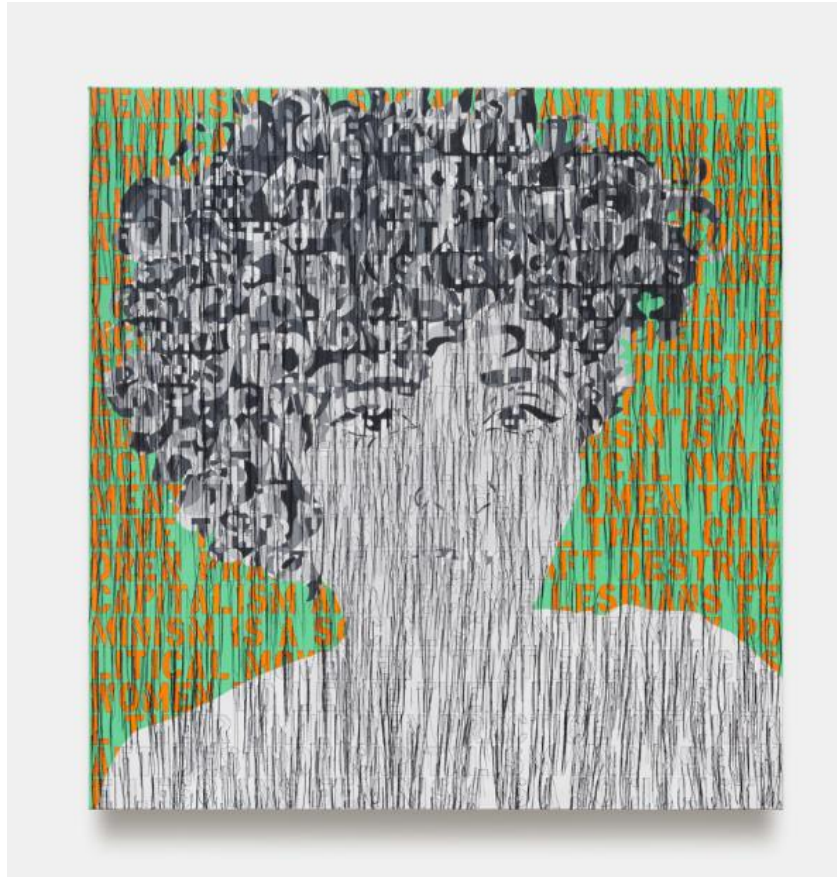

Slika 19- (lijevo) *Les Grands Nympheas (The Large Nympheas)* (2022), 275 x 366 cm, 4 godine potrebno za izradu

Slika 20- (desno) *Detalj slike Les Grands Nympheas (The Large Nympheas)*⁴³

Opis ovog rada: Ovdje se slike jedne žene koja masturbira i femme-femme para ponavljaju preko cijelog platna, gotovo zaklonjene živopisnim vijugama niti u duginim bojama. Iako naslov odaje počast Lopočima Claudea Moneta (1897. – 1919.), postupak je u potpunosti Amerin: djelo umjetnice na vrhuncu njezine slikarske vještine.

⁴³ Wendy Vogel, *Ghada Amer: Fighting for equal rights one stitch at a time*, Art Basel, URL: <https://www.artbasel.com/stories/ghada-amer>, Pristupljeno: 26.6.2024.

*Slika 21- Self Portrait in Black and White, 2020, Akril, vez i gel medij na platnu, 50 2/5
× 48 in / 128 × 122 cm⁴⁴*

3. TEHNIKE U TEKSTILNOJ UMJETNOSTI

3.1. Tehnika zračne čipke

Ključni element zračne čipke je vodotopiva folija. Folija u ovoj tehnici služi kao baza, podloga na koju se prošiva. Podloga služi kao trenutna privremena zbog lakše manipulacije prilikom prošivanja. U doticaju s vodom folija se topi i nestaje. Prošivanjem konca kroz vodotopivu foliju moguće je izraditi jedinstvene, unikatne uzorke koji su

⁴⁴Ghada Amer: *Self Portrait in Black and White, 2020*, Artsy.net, URL: <https://www.artsy.net/artwork/ghada-amer-self-portrait-in-black-and-white> , Pristupljeno: 26.6.2024.

gotovo nemogući za rekreiranje. Osim konca, moguće je ubaciti i komade tkanine koji će doprinijeti dizajnu ali i samoj gustoći i čvrstoći tkanine. Ovom tehnikom je moguće izraditi ne samo dekorativne nego i cijele elemente odjeće, namještaja, dekora i slično. Kao i svaka druga čipka i zračna je posebna te otkriva unikatne tekstilne teksture koje djeluju kao samostalna dizajnerska djela ali i kao izvanredni dodatci u podizanju i naglašavanju nekih elemenata.⁴⁵

3.2. Vezenje

Vezenje je jedna od drevnih zanata koja se koristi i razvija godinama. U 13. stoljeću u Francuskoj se vezom bavile i muškarci i žene, a u Parizu je stvoren des Plantes kao inspiracija za sve vezilje. Vezenje je odličan hobi za opuštanje a u isto vrijeme prekrasan element za ukrašavanje i stvaranje umjetnosti. Kao i kod svakog zanata tako je i kod vezenja najvažnije strpljenje i strast. Vezene elemente možemo pronaći posvuda, kako u tradicionalnoj odjeći, namještaju, dekorativnim jastucima, neki umjetnici ga koriste kao intervenciju na svojim djelima, može se vesti na tekstilu i papiru. Ključni elementi ove tehnike jesu konac, podloga, okvir i igla. Za podlogu se uglavnom koriste jednoboje tkanine ali to nije pravilo. Tkanine s uzorcima mogu uvelike doprinijeti estetici, sve je do autora umjetnika i njegovog senzibiliteta stvaranja. Podloge mogu biti bilo koje tkanine, kako koža, tako i muslin, važna je namjena i željeni efekt. Kod odabira pređe, konca, odnosno niti kojom se veže je važno paziti na koju vrstu tkanine se intervenira vezom. Ako je tkanina nježnija, poput muslina, dobro je koristiti i svilenkastije, finije niti. Također je važno paziti na sastav što znači da se na sintetičkim tkaninama treba koristiti sintetička nit, dok se na prirodnim tkaninama koriste prirodne niti. Konac, odnosno nit koje provlačimo moraju lijepo kliziti kroz tkaninu ne ostavljajući velike rupe niti oštećenja. Obavezno obratiti pažnju na osjetljivost bojadisanih niti kako ne bi došlo do curenja boje. Bilo bi dobro napraviti testiranje pranjem prije nego se počne raditi. Za igle je važno da su oštre i uske s dugim ušicama te se veličina i debljina istih bira prema vrsti podloge. Svrha okvira je rastezanje podloge je olakšavanje rada najviše zbog uboda od straga prema naprijed, te je dobro da bude oslonjen na nešto. Veličina okvira ovisi o veličini i zahtjevnosti samog uzorka koji se veže. Dodatni element su škare, male škare s

⁴⁵ Maja Matilda Remić, *Hobi stvarjanje: Zračna čipka*, Hobi stvarjanje, URL: <https://www.hobi-ustvarjanje.si/wp/blog/zracna-cipka/>, Pristupljeno: 26.6.2024.

oštrim vrhom za finiji rad. U vezenju postoje razni tipovi vezova koje dijelimo u četiri glavne kategorije: ravni, petljasti, lančani i čvor bod.⁴⁶

3.3.Šivanje na stroju

Šivanje predstavlja povezivanje dijelova tekstila i drugih plošnih materijala uz pomoć igle i konca tako da se provlačenjem konca kroz određeni materijal stvaraju šivaći bodovi. Niz bodova u jednakim razmacima naziva se šav te mu je glavna uloga održavanje spoja između materijala koji su šivani. Šivanje može biti ručno i strojno. Ručno korištenjem šivaće igle i konca, strojno s pomoću šivaćeg stroja. Strojno šivanje omogućuje jednoličnije bodove i čvršće šavove, te brži i efikasniji rad.⁴⁷

Šivaći stroj je stroj čija je glavna namjena šivanje tekstila, kože, krzna itd. Prvi šivaći stroj u povijesti, najsličniji onome što mi danas poznajemo kao šivaći stroj, je izumljen 1850. godine. od strane američkog izumitelja Isaac Merritt Singera iako je patent samog šivaćeg stroja poznat još od 1790. godine. Postoje različiti tipovi strojeva za šivanje te samim time i različite karakteristike istih. Ovisno o namjeni i poduzeću suvremeni strojevi se razlikuju i po mehanizmu pokretanja, veličini i obliku. Razne su karakteristike koje se razlikuju među strojevima od samog broja igala, brzine uboda, vrste bodova, mase i sl. Postoje kućni, obrtnički te industrijski. Kućni su obično manji univerzalni koje pokreće čovjek ili elektromotor, obrtnički imaju čvršću konstrukciju i često građeni za određenu namjenu, dok su industrijski strojevi s najviše karakteristika.⁴⁸

3.4.Tisak

Tekstilni tisak je mjestimično bojadisanje ili jetkanje prema željenom uzorku a predstavlja jedno od svestranijih područja samog oplemenjivanja tekstila. Iako se proces tiska razlikuje od procesa bojadisanja načelno su im zajedničke tri faze: nanošenje bojila, fiksiranje bojila i skidanje nefiksiranog bojila. Za uspješan rezultat, osim samog procesa,

⁴⁶ Brittain, J. *Vogue Book of Fashion Embroidery*. Collins: Glasgow and London. 1976.

⁴⁷ šivanje. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.6.2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/sivanje>

⁴⁸ šivaći stroj. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.6.2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/sivaci-stroj>

otiskivanja izvođač mora poznavati kolorit, prethodnu i naknadnu obradu tkanine. Tekstilni tisak ima puno podjela ali osnovna je na ručni i strojni.

Početak tekstilnog tiska se temelji na tisku pigmentima i tehnici batik. Pigmenti su nastajali iz različitih vrsta zemlje, krvi životinja, biljaka. Vosak je jedan od osnovnih elemenata uspješnog izvođenja tiska tehnikom batik. S pomoću voska se iscrtavaju uzorci na tkanini koje se potom bojadišu. Vosak se ispire vrućom vodom i tako nastaju uzorci neobojenih dijelova tkanine. U slučaju da se želi postići veći kolorit onda se ponavlja postupak nanošenja voska.

3.4.1. Tisak modelima/ Blok tisak

Tisak modelima ili blok tisak je reljefna tehnika tiska koja je prevladavala u većem dijelu svijeta sve do kraja 18. stoljeća a danas se koristi samo kao posebna zanatska tehnika. Pokušava se ponovno uvesti u praksu zbog održivosti.⁴⁹

Modeli, blokovi za tisak su se u začetku tehnike izrađivali urezivanjem reljefa u drvene daščice. Za postizanje izrazito finih kontura, vrlo finih linija i točkica koriste se metalne vrpce i čavli.⁵⁰ Blokovi se izrađuju za svaku boju posebno. Ponekad, ako je riječ o jako velikom dizajnu, izrađuje se više blokova za jednu boju.⁵¹ U uglovima modela zabijaju se igle kako bi bilo moguće što preciznije izvođenje uzorka u raportu. Tiska se na ravnim stolovima elastične podloge. Materijal na koji se tiska je važno prije početka otiskivanja dobro izbrusiti kako bi se dobila što ravnija podloga.⁵² Blok se na tkaninu postavlja s pomoću klinova. Dizajn se s bloka na tkaninu prenosi udaranjem čekića po stražnjoj strani bloka, potom se blok odiže, ponovno boja i tiska na sljedećem mjestu. Modernizirani način izrade ovog načina tiska jest tisak bakrenim valjkom.⁵³

⁴⁹ Russell, A. *The Fundamentals OF Printed Textile Design*. Ava Publishing. 2011

⁵⁰ Dumbović, I. *Tehnologija tekstilnog tiska. 1.dio*. Visoka tekstilna tehnička škola Varaždin. Republika Hrvatska: Varaždin. 1973.

⁵¹ Russell, A. *The Fundamentals OF Printed Textile Design*. Ava Publishing. 2011

⁵² Dumbović, I. *Tehnologija tekstilnog tiska. 1.dio*. Visoka tekstilna tehnička škola Varaždin. Republika Hrvatska: Varaždin. 1973.

⁵³ Russell, A. *The Fundamentals OF Printed Textile Design*. Ava Publishing. 2011

3.5. Oslikavanje tekstila

Oslikavanje tekstila je tehnika koja omogućava stvaranje unikatnih dizajna uz neimanje potpune kontrole nad bojama ali i slučajnosti i namjere. Olovka s automatskim izbjeljivanjem pomaže pri kontroli uzoraka. Ova tehnika omogućava umjetniku potpunu slobodu stvaranja i izražavanja svojih emocija. Za oslikavanje tekstila nije nužno potrebno znati slikati ili crtati, važno je osjetiti pritisak četke ili kista, pratiti ritam slaganja i organizacije uzoraka kao i odabir boja. Kod odabira boja ne misli se samo na tonove boja nego na sastav, namjenu, izdržljivost i kasniju primjenu. Proces oslikavanja tekstila ne zahtijeva preveliku pripremu i alate. Potrebna je ravna podloga, kistovi ili četke, boje te sami tekstil. Važno je pripaziti da podloga bude što ravnija kako bi se izbjegle eventualne pogreške. Pjenasta podloga je dobra zamjena ali u slučaju rada s vrlo mokrim bojama može doći do prenamakanja i samim time iskrivljenja podloge. Zbog toga se na pjenastu podlogu može namotati plastična folija, ali se onda ne smije peglati jer bi se folija istopila. Svaka tkanina zahtijeva svoje boje, nisu iste boje za svilu, pamuk ili viskozu. Najbolje su one boje koje je potrebno zapeglati prije i nakon ispiranja viška. Proces zapeglavanja ima svrhu fiksiranja i dugotrajnosti uzorka. Održavanje oslikanih tekstila je nježno, ručno pranje ili strojno na niskim temperaturama.⁵⁴

4. EKSPERIMENTALNI DIO

4.1. Detaljan opis ideje/ koncepta

Vlastitu kolekciju radova izrađujem u čast meni dragim osobama koje više nisu tu. Tri osobe koje život nije baš mazio a bez obzira na sve loše oni su uvijek pronalazili način da zadrže svoju pozitivu i osmijehe na licima. Ovaj koncept i opis cijelog procesa izrade radova neće biti uobičajen. Za mene je ovo jako emotivno pa će tako i biti puno subjektivnih misli i emocija. Moj tetak Andrija, moja tetka Anđelka i moja baka Anđa. Moja 3 velika A. Tako je i nastao naziv kolekcije. Moja tri najbolja, najhrabrija,

⁵⁴ Campbell, S. *Hand-painted Textiles*. Ujedinjeno Kraljevstvo: Bloomsbury Publishing, 2023.

najvrjednija i najjača srca a to će potvrditi svi koji su ih ikada upoznali. Mogla bih ispisati roman epiteta i riječi hvaleći ih ali pokušat ću skratiti dovoljno da vas djelomično upoznam s njima. Dok ovo čitate, oni koji su ih poznavali, prisjetite se trenutaka koje ste proveli s njima, a vi, koji ih na žalost niste imali priliku upoznati, odvojite par trenutaka i zagledajte im se u oči. One će vam otkriti puno toga. Fotografije koje koristim kao polazišne točke izrade svoje kolekcije sam snimila ja i odabrala sam upravo te, jer one ih prikazuju onakvima kako ih ja pamtim.

Tetak nas je napustio dok još mobiteli nisu bili toliko popularni pa nemam puno fotografija od njega. Dan kada su snimljene ove fotografije je bio kada smo mu došli u posjetu a on je „napravio nove zube“. Bio je tako sretan. Posve nasumična situacija, ali upravo to je važno. Tetak Andrija je bio, kako se to kod nas kaže, „najnagodnija“ osoba koju sam poznavala. Nagodan znači uvijek raspoložen, pozitivan, veseo. Volio je dobru šalu, dobro društvo i dobro vino, bio je izuzetno vrijedan i pošten čovjek. U bilo koje doba dana da ga nazoveš bio je spreman za pokret i pomoć. Bio je ujedno najbolji prijatelj moga tate i bilo je jako lijepo odrastati uz njihovo prijateljstvo.

Slika 22- Proteza 1

Slika 23- Proteza 2

Slika 24- Tetak i ja

Tetku sam viđala rjeđe jer je živjela daleko a čak i onda kada bismo se sastali, bilo nam je nestvarno lijepo, vrijeme je tako brzo proletjelo da sam se rijetko sjetila fotografirati. Fotografije koje sam izabrala za tetku su nastale na planini kod njene vikendice. Ta planina i ta vikendica nikad više neće imati istu energiju bez nje. Tetkin sam portret nazvala *Ljetne priglavke*. Priglavke su pletene tradicionalne čarape. Da, to jesu zimske

čarape ali su vam bile potrebne na najtopliji ljetni dan, ako ste na toj planini zasjeli negdje u hlad. Ne može se baš opisati što se tu dogodi ali eto, očito da drveće daje dobar hlad. Tetka Anđelka je za mene predstavljala snagu i veselje. Voljela je cvijeće, a posebno ruže, voljela je društvo i smijeh. Ta je žena uvijek bila nasmijana. Suze je pokazivala samo u trenutku kada nas prvi put ugleda, od sreće jer smo došli i u trenutku kada se pozdravljamo, od tuge pri rastanku. Pravila je najbolji burek. Taj burek je takav da biste ga mogli jesti i ako ste upravo završili s jelom, kao neki desert. Onaj tko je probao burek moje tetke, zna o čemu pričam, a vi koji niste, ne želim izazivati, ali propustili ste puno. I znate kao se ono kaže “ima dvije lijeve” za osobu koja je nespretna, e pa moja tetka Anđelka je onda imala dvije desne. I zaista, koristila je obje ruke u svemu, bila je ambidekster. Sve joj je išlo od ruka. Kuća joj je uvijek mirisala, cvijeće uvijek cvjetalo, vrt bi uvijek rodio, od samo dva sastojka bi napravila gozbu.

Slika 24- Ljetne priglavke

Slika 25- uvećano

Slika 26- Tetka i ja

Baka Anđa je živjela sa mnom i mojom obitelji pa s njom imam najviše uspomena. Baka Anđa je bila oličenje idealne bake, imala je sve što jedna savršena baka ima. Bila je primjer i uzor svima. Puno je toga proživjela, život ju baš nije mazio ali nikada nije izgubila sjaj u svojim plavim očima. Te oči su uvijek bile pune razumijevanja. Baka je imala srce puno ljubavi a um koji je radio bolje od bilo kojeg matematičara. S njom vas nikada nije trebala boljeti glava jer je uvijek imala rješenje za sve. Strpljenje joj je bilo veliko kao kuća. Svaki nestašluk ili problem je dočekivala smireno, ubrzo nakon već bi imala rješenje. Baka Anđa je voljela slušati tradicionalnu bosansku glazbu, voljela je da

cure nose dugu kosu, voljela je jutarnju kavu, kaktuse i dobru priču, voljela je napolitanke, čips i pizzu. Često bi recitirala pjesmice iz svoje mladosti i prepričavala priče. Obožavala je svoje pletene prsluke i marame, osim ako bi uradila minival, tad ne bi nosila maramu neko vrijeme. Nije voljela šminku i nikada se nije šminkala, jedino što je prihvaćala jest Niveina krema za ruke. Ne znam kako ali uspijevala je od jedne jabuke nahraniti petero djece. Puno toga me naučila i sretna sam što sam ju imala pored sebe cijeli život. Fotografije koje sam izabrala za baku nose nazive koji ukratko opisuju trenutak. Baka nikada nije zaboravila niti preskočila nečiji rođendan, a za svoje rođendane je bila skromna i nije očekivala ništa.

Slika 27- Kosa 3

Slika 28- Pjesma

Slika 29- Naočale

Slika 30- Baka i ja

Slika 31- Rođendanska

Slika 32- Kosa 1

Slika 33- Šoping

Slika 34- Kava

Slika 35- Kosa 2

4.2. Analiza realiziranih radova (određen broj likovnih radova, opis sastavnih elemenata i njihovi međuodnosi)

U radovima je korištena kombinacija 5 tehnika: vezenje, šivanje, zračna čipka, otiskivanje tekstila i oslikavanje tekstila. Proces izrade za diplomski rad nastao je kao kolekcija više manjih skupina, manjih kolekcija (Skupine: Negacija; Negacija i povezivanje; Zrcalni osmijeh; Kosa, Prsluk i naočale; Razno; Lan; Kontrast). Prvi korak je bio pronaći fotografije prema kojima ću se referirati a potom njihova obrada. S obzirom

na to da je riječ o portretima neke je fotografije bilo potrebno izrezati i uvećati. Nakon toga sam prebacila sve fotografije u crno-bijelo tako da imam obje varijate.

Odabrala sam konce u tri osnovne boje (žuta, crvena, plava) te tako stvorila prvu skupinu. Cilj je bio isticanje lika sa slike, a negacija pozadine u kojoj se svašta događa. Postigla sam to vezenjem konca u jednoj boji prekocijele pozadine. Boje ujedno predstavljaju najizraženije osobine likova sa slike. Žuta u svrhu radosti, crvena u svrhu čestitosti i plava u svrhu odgovornosti.

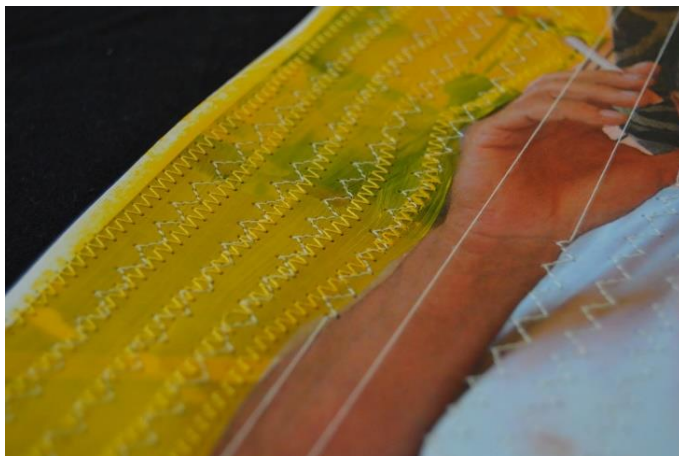
Slika 36- Žuto

Slika 37-Crveno

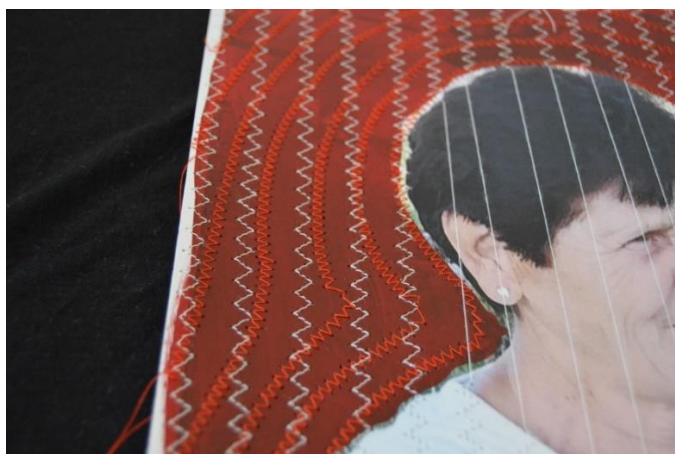
Slika 38- Plavo

Po završetku veza pozadine primjećujem kako je lik osobe ostao istaknut u prvom planu pa se na neki način izdvojio od pozadine. Kako bih povezala likove s pozadinama, ponavljam postupak na većem formatu fotografije. Izrađujem iste fotografije u formatu A4 te akrilnom bojom premazujem pozadinu u istoj boji kako je na fotografijama prije. Nakon što se akril osušio, uz pomoć šivaćeg stroja i cik-cak boda, radim šavove koji prate obrisnu liniju likova. Koristim konac u boji pozadine postižući stapanje šavova i pozadine. Kako bih sjedinila pozadinu i lik sve ponovno prošivam horizontalno cik-cak bodom ali ovaj put bijelim koncem. Prošivam preko pozadine a preko lica i dekoltea likova ostavljam samo ravnu nit. Bijeli konac stvara blagi kontrast na pozadinu a stapa se s ostatkom lika. Neprošiveni dio, dio lica je zapravo metafora za prikrivanje boli. Prošivanjem nastaju rupe, što je u papiru izražajnije nego u tekstilu. Nastale rupice su svi

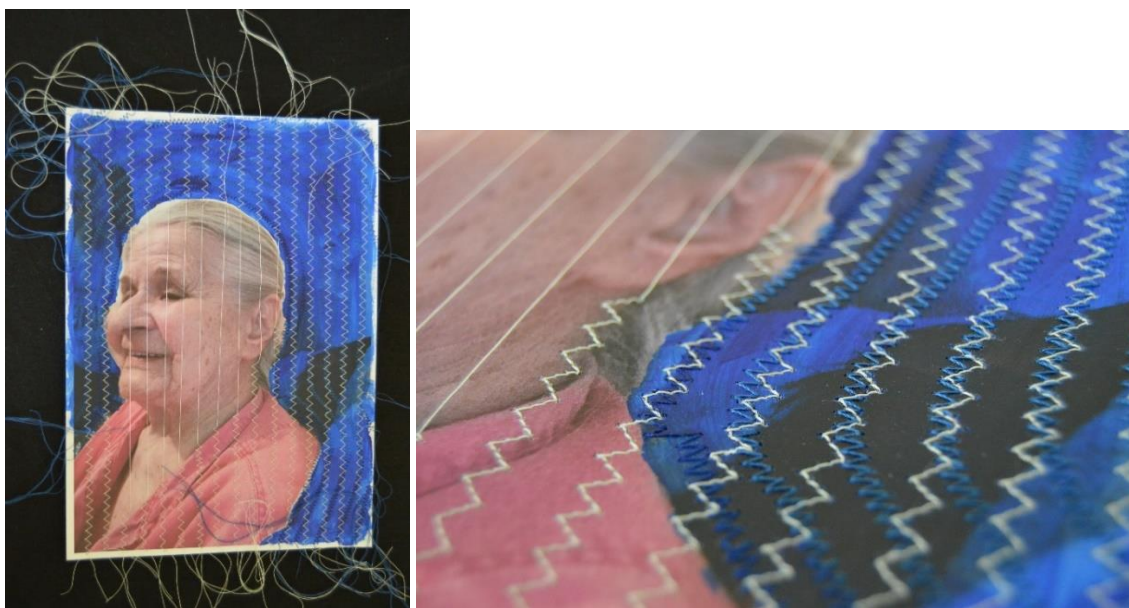
oni trenutci boli, slabosti i borbe, a konac ih povezuje u jednu cjelinu, dajući pri tome sklad cijeloj kompoziciji. Iza svakog nasmijanog lica postoji mnoštvo briga i unutarnjih borbi.

Slika 39- (lijevo) Žuto 2 Slika 40- (desno) detalj

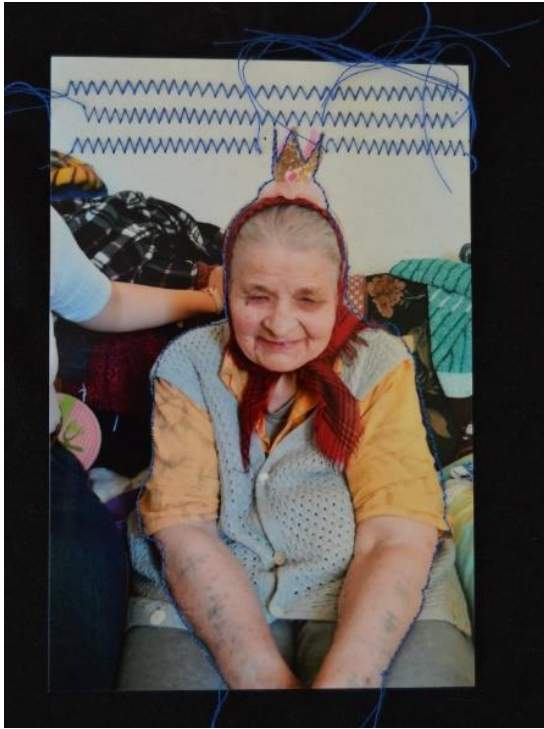

Slika 41- (lijevo) Crveno 2 Slika 42- (desno) detalj

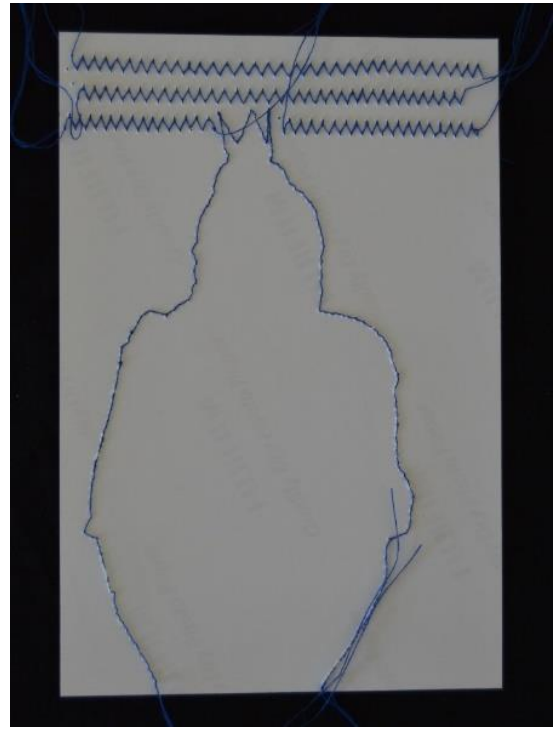

Slika 43-Plavo 2 Slika 44- (desno) detalj

Skupina radova pod nazivom Zrcalni osmijeh se sastoji od 4 rada. Četiri fotografije u boji koje su karakteristične po osmijehu likova. Prošivanjem šivaćom strojem preko fotografije uz ostavljene viseće niti zbog dodatne interakcije. Prošivanjem je postignuto prenošenje obrisa lika s prednje strane fotografije na stražnju. Stražnja strana fotografije je bijela pa koristim crni i tamno plavi konac kako bih dobila jači kontrast na pozadini. Uz obrisnu liniju lika, dodajem samo osmijeh. Metafora ovih radova je ponovno u skrivanju emocije. Kako male stvari zapravo čine ljude sretnima, kako smo svi unutar sebe mala djeca. Slika s bakom je nastala za njen rođendan kada smo joj kao malo djevojčici stavili krunu, a druga slika bake je kada je probala moje naočale, slika mene s tetkom Anđelkom je prvi selfie koji imamo skupa, a tetak je želio sliku bez cigarete.

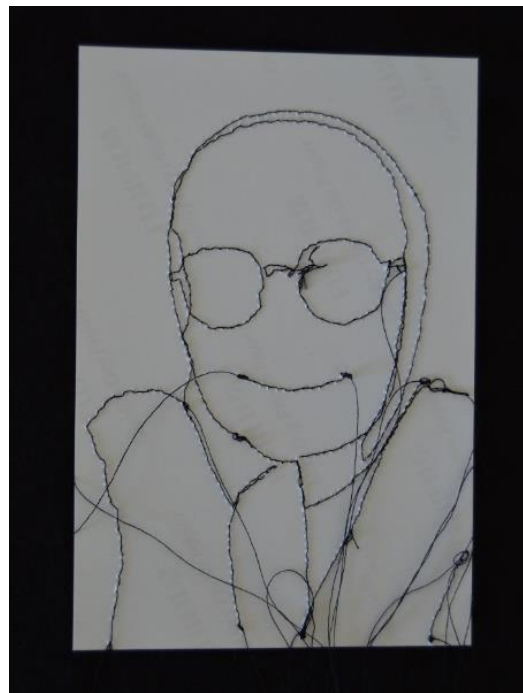
Slika 45- Osmijeh 1

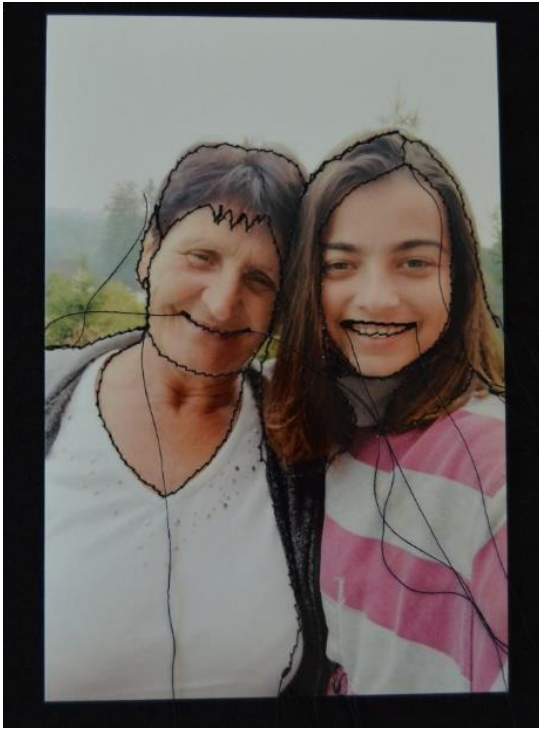
Slika 46- stražnja strana

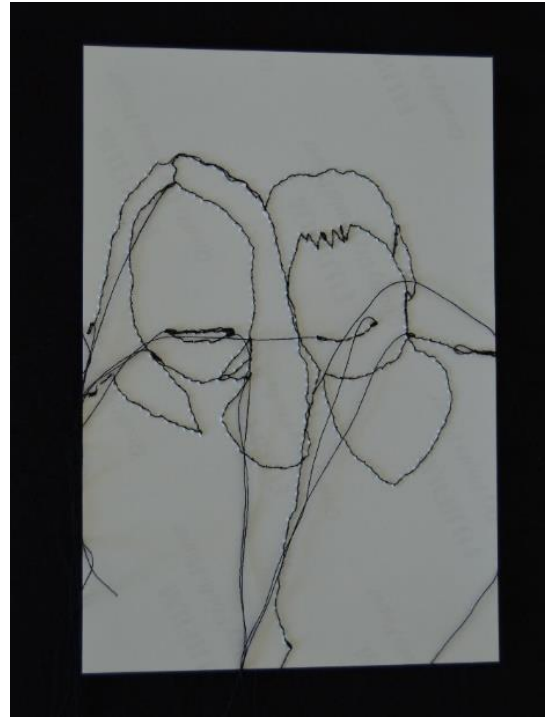
Slika 47- Osimijeh 2

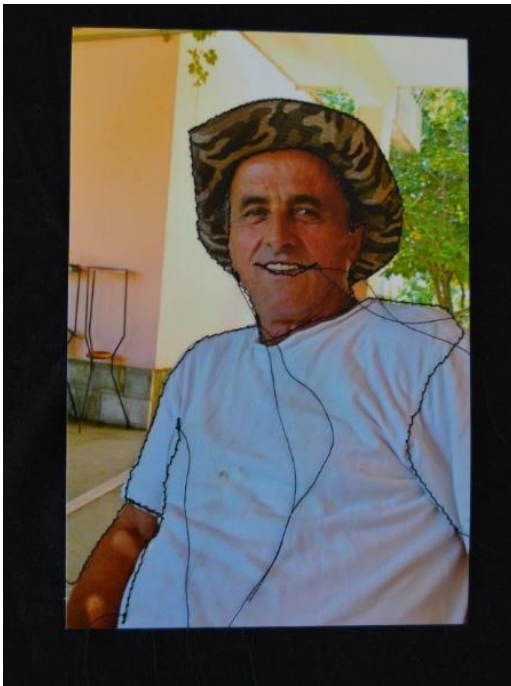
Slika 48- stražnja strana

Slika 4- Osmijeh 3

Slika 50- stražnja strana

Slika 51- Osmijeh 4

Slika 52-(stražnja strana

Skupina radova pod nazivom Kosa se sastoji od 3 rada. Spomenula sam bakinu ljubav prema dugoj kosi. Ove tri crno- bijele fotografije bakinih portreta intervencijom plave pređe su u sjećanje na njenu lijepu kosu. Crno-bijela fotografija dozvoljava plavoj pređi da se istakne te tako dodatno naglasi važnost detalja. To je u ovom slučaju kosa.

Slika 53- Kosa 1

Slika 54- Kosa 1

Slika 55- Kosa 2

Slika 56- Kosa 2

Slika 57- Kosa 3

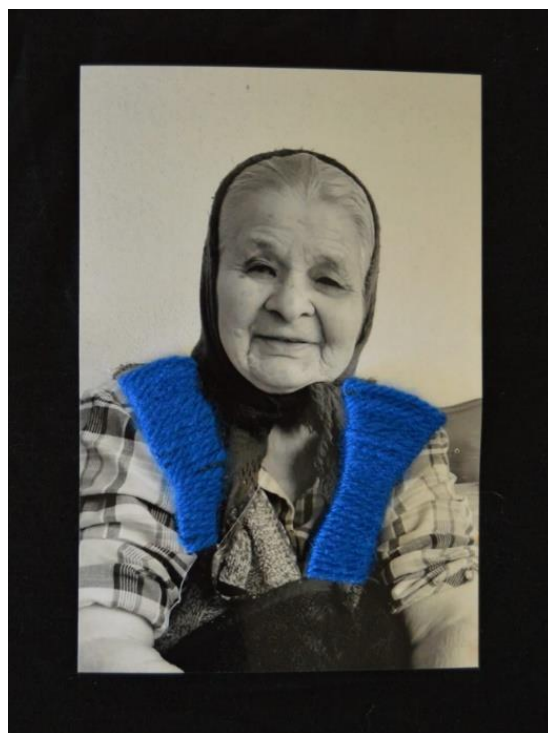

Slika 58- Kosa 3

Sljedeća skupina radova se sastoji od 2 rada. Tehnikom ručnog veza plavih detalja na crno-bijelim fotografijama. Prva slika je bakin prvi posjet velikoj trgovini a naočale koje nosi su posebne jer su to naočale koje je nosila samo kada negdje ide. Druga slika je nastala prije ispijanja jutarnje kave. Baka u svom omiljenom pletenom prsluku. Vezenjem određenih detalja, kao što su naočale i pleteni prsluk, postiže se isticanje važnosti, odnosno skretanje pažnje promatraču na određeni dio fotografije, rada. Crno- bijele fotografije su uvijek dobra podloga za stvaranje kompozicija s naglaskom na određeni detalj.

Slika 59- Naočale

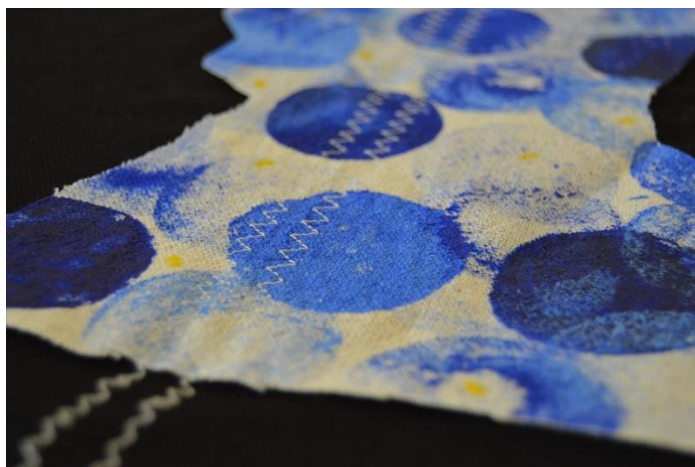

Slika 60- Prsluk

Kombinacija je naziv rada bez skupine koji je nastao kao rezultat kombinacije više tehnika (otiskivanje i oslikavanje tekstila s intervencijom prošivanja uz pomoć šivaćeg stroja). Prvo sam otisnula i oslikala lanenu podlogu akrilom. Koristim plavi i bijeli akril uz naglaske žarko žute boje. U plavu boju postepeno dodajem bijelu te tako dobivam različite tonove plave boje a žuta služi kao dodatna intervencija. Za tisak sam koristila spužvicu kružnog oblika. U plavi akril postepeno dodajem bijeli u svrhu postizanja što pravilnijeg gradijenta plave boje. Otiskujem sloj krugova, ostavljam na sušenje, zatim u plavu dodajem bijelu i otiskujem sloj preko, ponovno ostavljam na sušenje. Ponavljam proces dok nisam zadovoljna cijelom kompozicijom i dobivenom podlogom. Nakon što se podloga osušila radim sitne korekcije na plavim krugovima uz pomoć kistova te dodajem sitne detalje žarko žute boje također uz pomoć tankog kista. Kad se podloga u potpunosti osušila izrezujem je u obliku bakine fotografije te šivaćim strojem prišivam za til. Dva okomita cik- cak šava stvaraju kontrast na cijelu plošnu kompoziciju rada. Bijeli šav je u kontrastu s pozadinom crnog tila dok u isto vrijeme umiruje kompoziciju plavih krugova stapajući se s pozadinom.

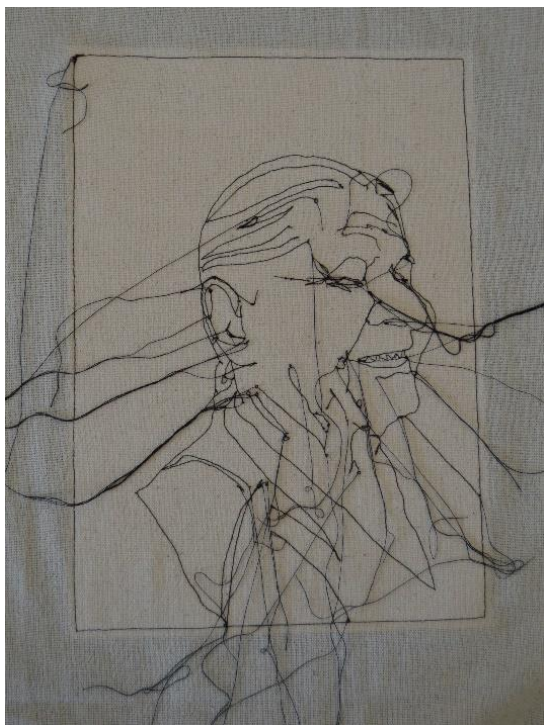

Slika 61- Kombinacija

Slika 62- detalj

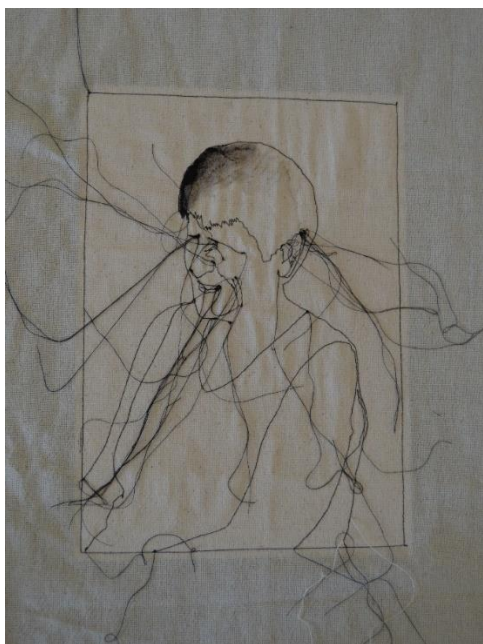
Skupina Kontrast na lanu se sastoji od 3 rada. Prošivanje šivaćim strojem preko lana. Lan je prirodno prljavobijele ili bež boje pa je intervencija s crnim koncem najbolja opcija za opstizanje zanimljivih kompozicija koje se ističu kontrastom. Plošnost radova razbijaju viseće niti konca koje se slobodno kreću po radovima. Viseće niti se pomijeraju uz najmanje strujanje zraka oko rada te na taj način oživljavaju portrete odnosno same likove. Stvaraju takav ugođaj kao da likovi pričaju s vama preko slike. Ova tehnika visećih konaca je korištena u više skupina radova. Tako je ujedno postignuta međusobna povezanost između skupina.

Slika 63-Kontrast na lanu 1

Slika 64-detelj

Slika 65-Kontrast na lanu 2

Slika 66-detelj

Slika 67- Kontrast na lanu 3

Slika 68- detalj

Posljednja skupina se sastoji od 6 radova a nosi naziv Kontrast. Radovi su izrađeni tehnikom zračne čipke. Na podlogu od tila postavljam vodotopivu foliju. Uz pomoć već napravljenih skica flomasterom ocrtavam samo obrisne linije preko koje će poslužiti kao smjernice za prošivanje šivaćim strojem. Potom izrežem, stavljam foliju preko tila te ju učvrstim uz pomoć pribadača. Kad je sve pripremljeno mogu početi s prošivanjem. Kao što s emoji zaključiti iz naslova, koristim se najjačim kontrastom u svijetu boja i neboja, crno- bijeli kontrast. Tri su rada na podlozi od crnog tila, a tri na podlozi od bijelog tila. Na crni til prošivam bijelim koncem a na bijeli til prošivam crnim koncem. Svakim početkom i završetkom šava, odnosno uboda igle, ostavljam dio konca da visi neprošiven. Po završetku prošivanja vadim sve pribadače, ispiram foliju u vodi te ostavljam radove na sušenje. Prilikom pranja koristim vruću vodu kako bi se folija što bolje istopila. Nakon sušenja je važno provjeriti postoje li dijelovi na kojima se folija nije istopila. U slučaju da ima ostataka neotopljene folije, ponavljam postupak ispiranje te ponovno ostavljam rad na sušenje. Kada su se radovi osušili stavljam ih na dasku za glačanje, prekrijem pamučnom krpom te oprezno izgładim glačalom kako bih izravnala til. Kontrast crnog i bijelog je najjači kontrast u svijetu umjetnosti ali i života. Često se koristi u kreativnom stvaranju. Iako spadaju u neboje, crna i bijela, ako su pravilno raspoređene stvaraju jako

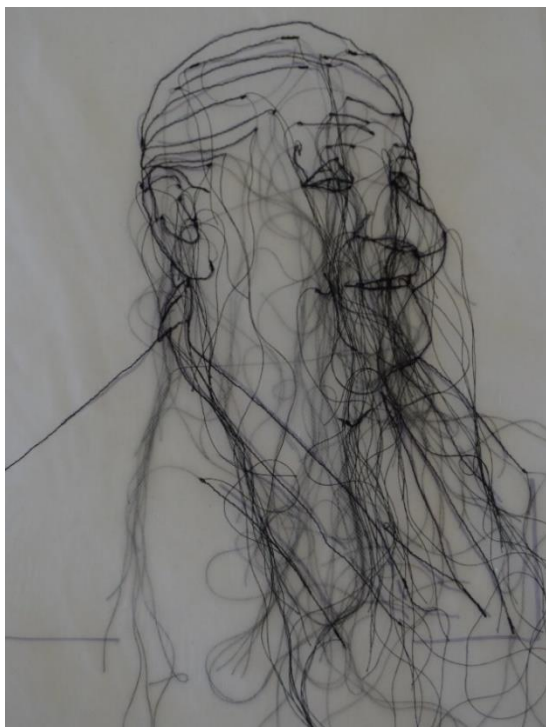
dobre harmonijske odnose. Transparentnost tila kao podloge i dodatne niti koje se pomiču na minimalno strujanje zraka, stvaraju interakciju promatrača s radovima, a ujedno oživljuju likove s njih. Viseće niti su pokretne pa sama kompozicija rada ovisi o uvjetima u prostoru u kojem se nalazi. Strujanjem zraka oko radova stvaraju se unikatne kompozije nepričvršćenih niti.

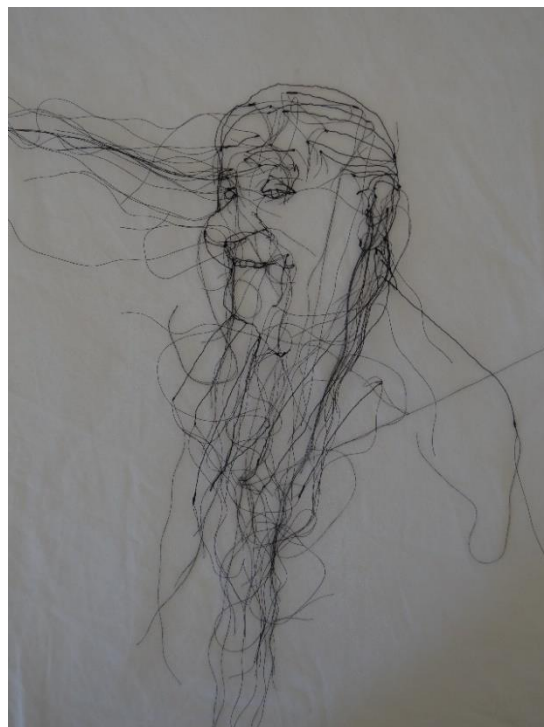
Slika 68- (lijevo) Kontrast 1, slika prije topljenja folije

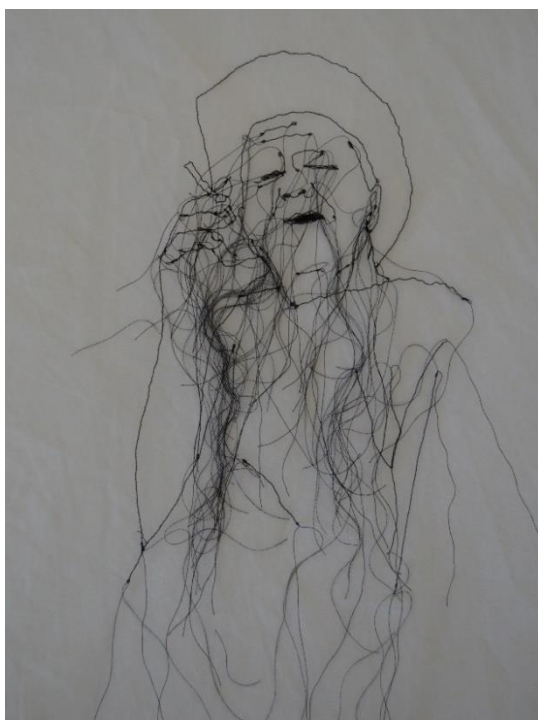
Slika 69- (desno) Kontrast 1, slika poslije topljenja folije

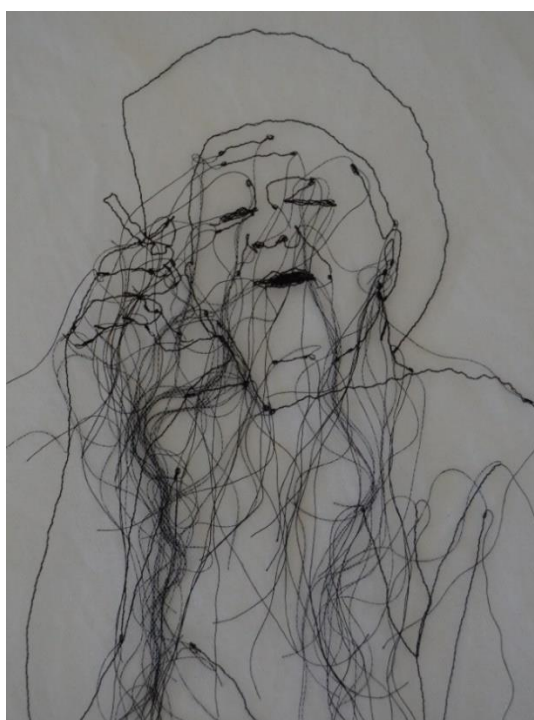
Slika 70- (lijevo) Kontrast 2, slika prije topljenja folije

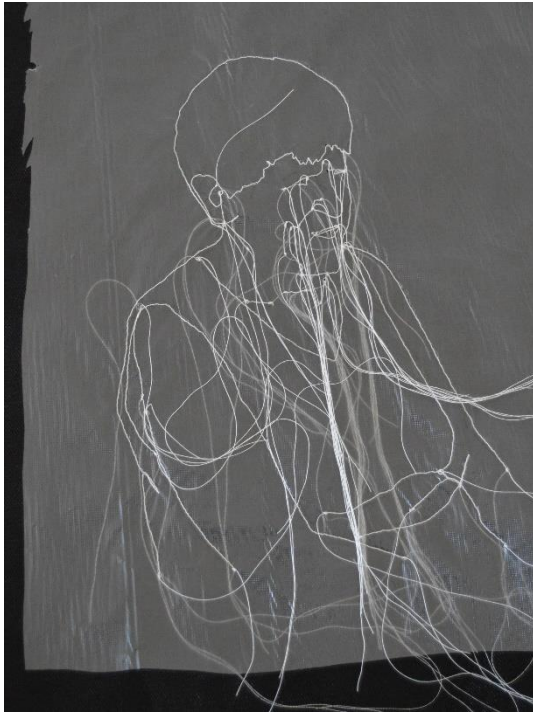
Slika 71- (desno) Kontrast 2, slika poslije topljenja folije

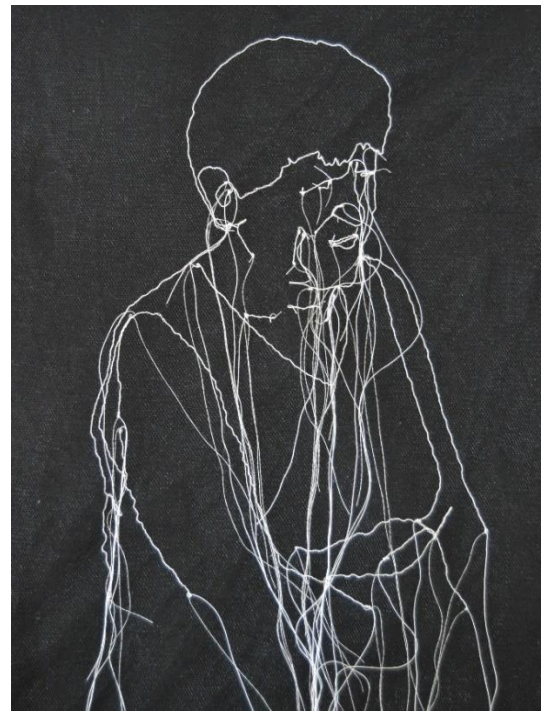
Slika 72- (lijevo) Kontrast 3, slika prije topljenja folije

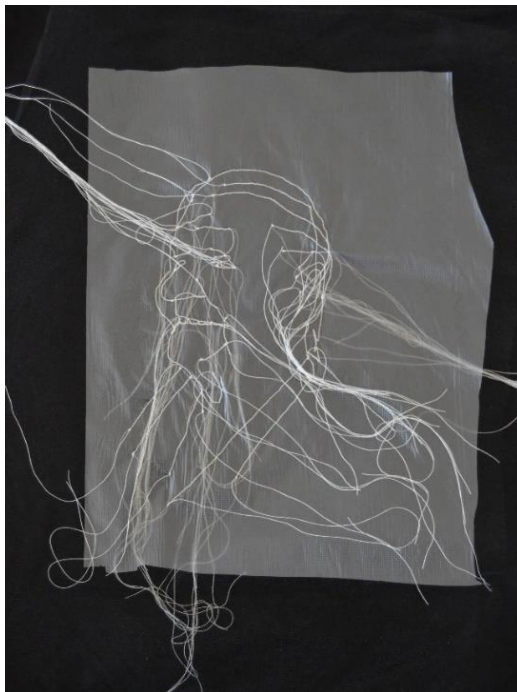
Slika 73- (desno) Kontrast 3, slika poslije topljenja folije

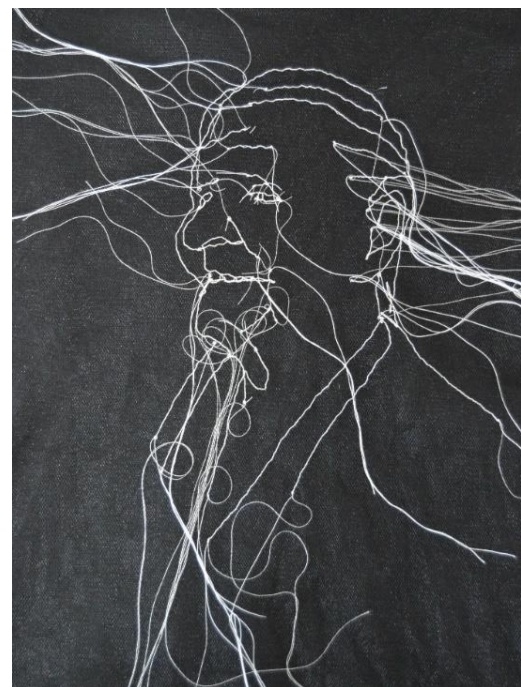
Slika 74- (lijevo) Kontrast 4, slika prije topljenja folije

Slika 75- (desno) Kontrast 4, slika poslije topljenja folije

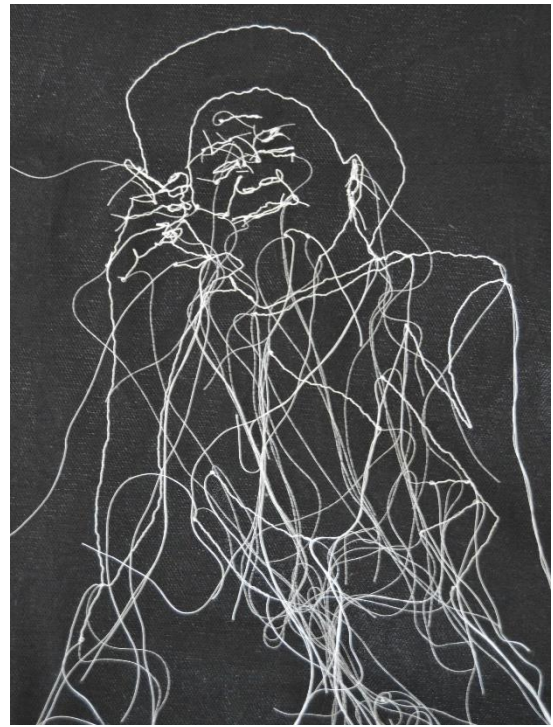
Slika 76- (lijevo) Kontrast 5, slika prije topljenja folije

Slika 77- (desno) Kontrast 6, slika poslije topljenja folije

Slika 78- (lijevo) Kontrast 6, slika prije topljenja folije

Slika 79- (desno) Kontrast 6, slika poslije topljenja folije

5. ZAKLJUČAK

Razrada kolekcije tekstilnih portreta zahtijevala je istraživanje o povijesti tekstila i pojave same tekstilne umjetnosti kao i istraživanje umjetnika koji se bave tim područjem, ali i tehnika koje su korištene u krajnjoj realizaciji. Tekstil je medij koji dozvoljava široki raspon manipulacije rezultirajući izvanrednim umjetničkim djelima. Različiti su pristupi tekstilu kao mediju stvaranja tekstilne umjetnosti. S obzirom na to da tekstil nisu samo tkanine nego svi plošni i linijski materijali nastali iz vlakna, u tekstile ubrajamo i konce i pređe. Zanimljivo je kako svaki umjetnik tekstil promatra na svoj način te njegovom manipulacijom dolazi do subjektivnog izražavanja emocije i prikazivanja kreativnosti. Mnogi tekstilni umjetnici, tekstil ne koriste od početka karijere, nego ga otkrivaju u nekoj fazi života. Primjerice umjetnica Cayce Zavaglia koja je diplomirana slikarica ali u svom stvaralaštvu počinje koristiti tehniku veza i šivanja na tkanini pri tome stvarajući realistične portrete. Zatim Lisa Kokin, suvremena umjetnica koja se koristi recikliranjem raznih materijala stvarajući djelomično apstraktne portrete. Uz reciklažu otpada, koristi i stare fotografije nepoznatih ljudi koje spaja prošivanjem koncem te ih tako ponovno oživljuje. Luke Haynes je arhitekt koji otkiva poplune te od njih počinje stvarati tekstilne portrete velikih dimenzija. Nike Schroeder umjetnica s diplomom likovne terapije koja na osnovu starih fotografija stvara teksturirane tekstilne ilustracije prošivanjem koncem obrisnih linija likova s fotografija. Ana Teresa Barboza je također slikarica po struci ali u svom kreativnom stvaranju se koristi i tehnikom veza prikazujući neke uobičajene radnje, poput šminkanja. Kumi Yamashita se okušala u više tekstilnih manipulacija stvarajući realistične portrete obamitanjem niti konca oko čavlića i izvlačenjem niti iz tkanih tekstila. Posljednja od gore navedenih primjera je umjetnica Ghada Amer koja u svom likovnom stvaranju koristi konac kao osnovni medij te stvara djela bogata pokretom i koloritom a ispod njih ispisuje skrivene poruke.

Važno je naglasiti kako nije dovoljno samo poznavati željenu tehniku za izradu rada i materijale. Pri izradi radova važan je i unutarnji osjećaj onoga što je estetično, skladno i proporcionalno. Potrebno je stvoriti harmoniju i sklad, složiti dobre kontraste, znati naglasiti ili ublažiti određene detalje, a sve to kako bi djelo bilo zanimljivo oku promatrača. Ono što je najvažnije posjedovati jest hrabrosti za isprobavanje novoga.

Možda nekada ne uspije, ali ne odustati i ponoviti postupak. Dodati, oduzeti, ali ne odustati dok ne dođemo do željenog rezultata.

6. LITERATURA

1. Brittain, J. *Vogue Book of Fashion Embroidery*. Glasgow and London: Collins, 1976. 2. Campbell, S. *Hand-painted Textiles*. Ujedinjeno Kraljevstvo: Bloomsbury Publishing, 2023.
2. Dumbović, I. *Tehnologija tekstilnog tiska*. 1.dio. Vraždin: Visoka tekstilna tehnička škola Varaždin, 1973.
3. Rezić, I. *Historical Textiles and Their Characterization*. Ujedinjeno Kraljevstvo: Cambridge Scholars Publishing, 2022.
4. Russell, A. *The Fundamentals OF Printed Textile Design*. Švicarska: Ava Publishing, 2011.
5. Schoeser, M. *World Textiles: A Concise History*. London:Thames & HudsonLtd, 2003.
6. šivanje. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.6.2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/sivanje>
7. šivaći stroj. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.6.2024. <https://enciklopedija.hr/clanak/sivaci-stroj>
8. Maja Matilda Remić, -, 5. 11. 2017., *Hobi stvarjanje: Zračna čipka*, Hobi stvarjanje, URL: <https://www.hobi-ustvarjanje.si/wp/blog/zracna-cipka/> , Pristupljeno: 26.6.2024.
9. -, -, zadnje uređeno: 28.6.2022., *Primjenjene umjetnosti: Tekstilne umjetnosti*, Wikipedia, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Primijenjene_umjetnosti#Tekstilne_umjetnosti , Pristupljeno: 26.6.2024.
10. Tina Kim Gallery, -, 2024., *Ghada Amer*, Tina Kim Gallery, URL: <https://tinakimgallery.com/artists/44-ghada-amer/> , Pristupljeno 26.6.2024.
11. Washington University in St.Louis, Cayce Zavaglia, -, -, *Sam Fox School of Design & Visual Arts: Cayce Zavaglia*, -, URL: <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98> , Pristupljeno: 26.6.2024.

12. Službena Web stranica umjetnice Lise Kokin, -, -, *Lisa Kokin: Button Work*, Lisa Kokin artis, URL: <https://lisakokin.com/buttonworks-one.html#!prettyPhoto> , Pristupljeno: 26.6.2024.
13. Službena Web stranica umjetnice Lise Kokin, -, -, *Lisa Kokin: Sewing & Alterations*, Lisa Kokin artis, URL: <https://lisakokin.com/sewn-found-photos01#!prettyPhoto> , Pristupljeno: 26.6.2024.
14. Službena Web stranica umjetnika Luke Haynes-a, -, -, *Luke: About*, Luke Art, URL: <https://www.luke.art/about> , Pristupljeno: 26.6.2024.
15. Textile Curator, -, 2024., *Waking up the World to Contemporary Textile Art: Luke Haynes*, Textile Curator, URL: <https://www.textilecurator.com/home-default/home-2-2/lukehaynes/> , Pristupljeno: 26.6.2024.
16. Sukie, -, 21.7.2013., *The romantic embroidery of Ana Teresa Barboza Gubo*, Le Fil Conducteur, URL: <https://lefilconducteurinenglish.wordpress.com/2013/07/21/ana-teresa-barboza-gubo/> , Pristupljeno: 26.6.2024.
17. Službena Web stranica umjetnice Ane Terese Barboze, -, -, *Ana Teresa Barboza: Maquillaje*, Ana Teresa Barboza, URL: <https://www.anateresabarboza.com/p/maquillaje.html> , Pristupljeno: 26.6.2024.
18. Službena Web stranica umjetnice Kumi Yamashite, -, -, *Kumi Yamashita: About*, Kumi Yamashita, URL: <https://kumiyamashita.com/about> , Pristupljeno: 26.6.2024.
19. -, -, zadnje uređeno: 4.6.2023., *Kumi Yamashita*, Wikipedia, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Kumi_Yamashita , Pristupljeno: 26.6.2024.
20. -, -, -, *Portraits of fan Artist: Kumi Yamashita*, National Portrait Gallery, URL: <https://npg.si.edu/blog/portrait-artist-kumi-yamashita> , Pristupljeno: 26.6.2024.
21. Službena Web stranica umjetnice Kumi Yamashita-e, -, -, *Kumi Yamashita: Portraits*, Kumi Yamashita, URL: <https://kumiyamashita.com/portraits> , Pristupljeno: 26.6.2024.
22. Nadine Khalil, -, 5.4.2021., *How Egyptian artist Ghada Amer has weaved an expression of feminism into her paintings*, The National News, URL: <https://www.thenationalnews.com/arts-culture/art/how-egyptian-artist-ghada-amer-has-weaved-an-expression-of-feminism-into-her-paintings-1.1194045> , Pristupljeno: 26.6.2024.

23. Wendy Vogel, -, -, *Ghada Amer: Fighting for equal rights one stitch at a time*, Art Basel, URL: <https://www.artbasel.com/stories/ghada-amer> , Pristupljeno: 26.6.2024.
24. -, -, *Ghada Amer: Self Portrait in Black and White, 2020*, Artsy.net, URL: Službena Web stranica umjetnice Cayce Zavaglia, -, -, *Cayce Zavaglia*, Cayce Zavaglia, URL: <https://www.caycezavaglia.com/resume> , Pristupljeno: 26.6.2024.
25. <https://www.artsy.net/artwork/ghada-amer-self-portrait-in-black-and-white> , Pristupljeno: 26.6.2024.
26. -, -, 21.12.2011., Nike Schroeder takes needlework to a new style, Bligidy Blog, URL: <https://bligidyblog.wordpress.com/tag/nike-schroeder/> , Pristupljeno: 26.6.2024.
27. Brooklyn Museum, -, -, "On My Bed #1 Tradition", Brooklyn Museum, URL: <https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/210165> , Pristupljeno: 17.7.2024.
28. Blue Spiral 1, -, 2024., LUKE HAYNES, Blue Spiral 1, URL: <https://bluespiral1.com/artist/1197-luke-haynes/cv?ppage=6> , Pristupljeno 16.7.2024.
29. ARTNET, Nike Schrouder, 2024., Nike Schouder: Biografie, Artnet, URL: <https://www.artnet.de/k%c3%bcnstler/nike-schr%c3%b6der/biografie> , Pristupljeno: 16.6.2024.
30. Službena Web stranica umjetnice Nike Schrouder, -, -, Nike Svrouder: about, Nike Schrouder, URL: <https://www.nikeschroeder.com/about> , Pristupljeno: 16.7.2024.
31. ARTLAND, -, -, Ana Teresa Barbaroza: Artist biography, Artland, URL: <https://www.artland.com/artists/ana-teresa-barboza> , Pristupljeno: 16.6.2024.
32. America Latina, -, -, Ana Teresa Barbaroza, America Latina Contemporaryand, URL: <https://amlatina.contemporaryand.com/people/ana-teresa-barboza/> , Pristupljeno: 16.7.2024.
33. WIDEWALS, -, -, Kumi Yamashita, Widewals, URL: <https://www.widewalls.ch/artists/kumi-yamashita> , Pristupljeno: 16.7.2024.
34. Mariane Boesky Gallery, -, 2024., Ghada Amer, Mariane Boesky Gallery, URL: <https://marianneboeskygallery.com/artists/33-ghada-amer/biography/> , Pristupljeno: 16.7.2024.

7. POPIS SLIKA S IZVORIMA

Slika 1- <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98>

Slika 2- <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98>

Slika 3- <https://samfoxschool.wustl.edu/people/alumni-spotlights/15-cayce-zavaglia-mfa-in-visual-art-98>

Slika 4- <https://lisakokin.com/buttonworks-one.html#!prettyPhoto>

Slika 5- <https://lisakokin.com/buttonworks-one.html#!prettyPhoto>

Slika 6- <https://lisakokin.com/sewn-found-photos01#!prettyPhoto>

Slika 7- <https://lisakokin.com/sewn-found-photos01#!prettyPhoto>

Slika 8- <https://www.luke.art/about>

Slika 9- <https://www.textilecurator.com/home-default/home-2-2/lukehaynes/>

Slika 10- <https://www.nikeschroeder.com/about>

Slika 11- <https://www.nikeschroeder.com/about>

Slika 12- <https://www.nikeschroeder.com/about>

Slika 13- <https://www.anateresabarboza.com/p/maquillaje.html>

Slika 14- <https://www.anateresabarboza.com/p/maquillaje.html>

Slika 15- <https://kumiyamashita.com/portraits>

Slika 16- <https://kumiyamashita.com/portraits>

Slika 17- <https://kumiyamashita.com/portraits>

Slika 18- <https://kumiyamashita.com/portraits>

Slika 19- <https://www.artbasel.com/stories/ghada-amer>

Slika 20- <https://www.artbasel.com/stories/ghada-amer>

Slika 21- <https://www.artsy.net/artwork/ghada-amer-self-portrait-in-black-and-white>

Slike od 22 do 79 su iz privatne arhive.

8. PRILOZI

1. https://www.youtube.com/watch?v=QGxShFougaE&ab_channel=ClassicCraftStudio
2. <https://www.luke.art/product-page/betty-white-quilt>
3. <https://tinakingallery.com/artists/44-ghada-amer/works/9734-ghada-amer-the-red-portrait-bronze-2021/>
4. <https://libro.eb20.net/Reader/rdr.aspx?b=210754167>
5. <https://americanlifestylemag.com/life-culture/editorial/piecing-together-new-paradigm-interview-luke-haynes/>
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Ana_Teresa_Barboza
7. https://en.wikipedia.org/wiki/Kumi_Yamashita
8. <https://www.fairfieldworld.com/meet-the-pro-luke-haynes/>
9. <https://www.mutualart.com/Artist/Luke-Haynes/745834E7574FC464/Biography>
10. <https://www.nikeschroeder.com/about>
11. Skice:

